VNG-reactie op de Rijksbegroting 2019

Bijzondere ledenbrief

Voorwoord

Elk jaar analyseren de medewerkers van het VNG-bureau de Rijksbegroting. Ook dit jaar hebben ze per onderwerp weer gekeken naar wat het kabinet wil en wat dat betekent voor gemeenten.

Onze voorzitter, Jan van Zanen, gaf het al aan in zijn reactie. De Miljoenennota maakt duidelijk dat het kabinet minder heeft geïnvesteerd dan eerder was voorgenomen en dat is weer van invloed op de gemeentefinanciën. Het kabinet mag dan wel vinden dat de groei van het gemeente- en provinciefonds ons helpt alle taken goed te kunnen blijven uitvoeren, maar dat zien wij anders. In het belang van onze inwoners is er meer nodig voor grote opgaven als de aanpak van ondermijning en de energietransitie. Ook de uitbreiding van de politiecapaciteit en de investeringen in de kwaliteit zijn een eerste stap, maar de komende jaren is echt veel meer nodig om de politie op een goede manier haar werk voor de samenleving te laten doen.

In de Troonrede staat dat de rol van medeoverheden steeds groter en belangrijker wordt. Rijk, gemeenten, provincies en waterschappen kunnen veel doelen bereiken maar daarvoor moeten ze wel samenwerken. Voor een deel doen we dat al. Denk aan de energietransitie waar de VNG samenwerkt met IPO en UvW en waarover samen met het Rijk afspraken zijn gemaakt.

De VNG wil graag doorgaan met samenwerking, maar de tekorten in het sociaal domein, bijstand en (jeugd)zorg, hebben een behoorlijke wissel getrokken op onze gemeenten. Er is meer tijd en geld nodig om de beoogde verandering van werken te realiseren.

We verwachten dat het kabinet ons hierin tegemoet komt; zonder gemeenten kan dit kabinet ook de eigen ambities immers niet realiseren.

Jantine Kriens,
Algemeen directeur

Inhoudsopgave

Voorwoord		**4**
1	**Financiën**	**6**
2	**Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties**	**11**
3	**Justitie en Veiligheid**	**17**
4	**Onderwijs, Cultuur en Sport**	**24**
5	**Infrastructuur en Waterstaat**	**26**
6	**Economische Zaken en Klimaat**	**28**
7	**Landbouw, Natuurbeheer en Visserij**	**32**
8	**Sociale Zaken en Werkgelegenheid**	**34**
9	**Volksgezondheid, Welzijn en Sport**	**42**
10	**Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking**	**47**

1 Financiën

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

Wat wil het kabinet?

Voor de normering van de algemene uitkering in het gemeentefonds geldt met ingang van 2018 een brede koppeling. De algemene uitkering groeit gelijk op met het totale uitgavenkader van het Rijk. Daarmee wordt de ontwikkeling van het accres stabieler. Het accres wijzigt nog wel door nieuwe ramingen voor de inflatiecorrectie van de rijksuitgaven en door overschrijdingen of onderuitputting van het uitgavenkader van het Rijk. Naast het accres worden gemeenten de komende jaren nog steeds geconfronteerd met de opschalingskorting (korting apparaatskosten) op de algemene uitkering.

In de septembercirculaire zijn de accressen voor de jaren 2018-2023 bijgesteld ten opzichte van de meicirculaire 2018. Het accres voor het jaar 2018 valt € 193,7 miljoen (-1,16%) lager uit. De oorzaak daarvoor is de verwachte onderuitputting op de Rijksbegroting. Een lager accres in 2018 door onderuitputting heeft tot gevolg dat het accres 2019 hoger uitvalt. De sprong van het uitgavenniveau 2018 naar het uitgavenniveau 2019 wordt groter, omdat het uitgavenplafond van het Rijk voor 2019 en de raming van deze totale uitgaven in 2019 onveranderd is. De raming van het accres voor 2019 is dan ook € 186,7 miljoen (+ 1,09%) hoger dan in de meicirculaire.

Voor de jaren 2020 en 2021 is de raming van het accres met respectievelijk -0,03% en -0,09% iets naar beneden bijgesteld. Voor de jaren 2022 en 2023 is de raming van het accres met respectievelijk +0,11% en +0,02% iets naar boven bijgesteld.

Tabel met accressen algemene uitkering (in duizenden euro's)

Meicirculaire 2018	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Nominaal accres	1.148.494	1.025.280	1.018.629	861.564	971.340	1.078.170
Accrespercentage	6,86%	5,79%	3,94%	3,21%	3,52%	3,82%
Reëel accrespercentage	4,75%	3,48%	1,47%	1,07%	1,05%	1,35%
Sept. circulaire 2018	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
Nominaal accres	954.795	1.211.988	1.010.599	837.093	1.001.772	1.091.919
Accrespercentage	5,70%	6,88%	3,91%	3,12%	3,63%	3,84%
Reëel accrespercentage	3,59%	4,54%	1,44%	0,98%	1,16%	1,37%
Reëel accres	600.851	799.595	372.448	262.665	320.401	389.849
Opschalingskorting	60.000	60.000	70.000	90.000	110.000	130.000
Werkelijk volume-accres	540.851	739.595	302.448	172.665	210.401	259.849

Wat betekent dit voor gemeenten?

De komende jaren wordt de 'trap op, trap af-systematiek' voor de voeding van de algemene uitkering nog steeds doorkruist door de apparaatskorting. Deze niet-taakgebonden kortingen zijn een negatieve correctie op het accres. Het werkelijke volume-accres is daardoor lager en bedraagt de komende periode (2019-2023) gemiddeld 1,5% per jaar. Dat is nog steeds een behoorlijk accres. Dit gemiddelde wordt wel flink opgetrokken door het hoge accrespercentage van 2019. Net zoals in 2018 een deel van de Rijkuitgaven is doorgeschoven naar 2019, zal naar verwachting een deel van het hoge accres in 2019 door onderuitputting opnieuw op de rijksbegroting doorschuiven naar het jaar 2020. En het jaar erna weer. Het uiteindelijke volume-accres over deze periode valt daardoor lager uit dan gemiddeld 1,5% per jaar.

Tabel met indexen prijspeil CEP 2018 en MEV 2019

Index prijspeil CEP 2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
a. Overheid beloning werknemers	2,50%	3,00%	3,20%	2,70%	3,20%	3,20%
b. Overheid materieel	1,60%	1,40%	1,50%	1,40%	1,50%	1,50%
Inflatiecorrectie 0,57x a + 0,43 x b	**2,11%**	**2,31%**	**2,47%**	**2,14%**	**2,47%**	**2,47%**
Index prijspeil MEV 2019	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**
a. Overheid beloning werknemers	2,90%	2,90%	3,20%	2,70%	3,20%	3,20%
b. Overheid materieel	1,70%	1,60%	1,50%	1,40%	1,50%	1,50%
Inflatiecorrectie 0,57x a + 0,43x b	**2,38%**	**2,34%**	**2,47%**	**2,14%**	**2,47%**	**2,47%**

In de tabel met de accressen is voor de inflatiecorrectie van het accres 2018 uitgegaan van de raming uit het Centraal Economisch Plan 2018. Dat is de definitieve raming voor de inflatiecorrectie van het lopende jaar. Voor de andere jaren is uitgegaan van de Macro Economische Verkenning 2019. De loongevoeligheid van het uitgavenkader van het Rijk is voor het bepalen van de inflatiecorrectie op 57% gezet.

Overheveling sociaal domein naar de algemene uitkering

Wat wil het kabinet?

In 2019 worden de integratie-uitkering WMO-2009, de integratie-uitkering sociaal domein WMO-2015 exclusief beschermd wonen, de integratie-uitkering sociaal domein Jeugd exclusief Voogdij/18+ en het onderdeel Re-integratie klassiek van de integratie-uitkering sociaal domein Participatie overgeheveld naar de algemene uitkering. Deze gelden gaan pas in 2020 meelopen met de normering van de algemene uitkering. Voor het jaar 2019 worden deze gelden nog apart geïndexeerd voor de loon- en prijsontwikkeling. In 2019 wordt een apart volume-accres toegekend aan de onderdelen WMO-2009 en WMO-2015. Aan het onderdeel jeugd wordt echter geen volume-accres toegekend, omdat demografisch gezien het aantal jeugdigen afneemt. Wel heeft het kabinet € 100 miljoen bijdragen aan de voorziening knelpunten sociaal domein (Fonds tekortgemeenten). Met ingang van 2021 wordt de verdeling van de middelen voor jeugdzorg herzien. Ook komt er een onderzoek naar verklaringen voor de verschillen in behoefte en uitgaven aan jeugdzorg tussen gemeenten.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor een groot aantal gemeenten schoten de overdrachten van het Rijk voor de jeugdzorg de afgelopen jaren tekort. Doordat het macrobudget in 2019 geen rekening houdt met de werkelijke volumegroei van de jeugdzorg, lopen de tekorten op de jeugdzorg in deze gemeenten verder op. Omdat het verdeelmodel voor de middelen jeugdzorg pas met ingang van 2021 wordt herzien, is er een (financiële) tussenoplossing voor de jaren 2019 en 2020 nodig, om te voorkomen dat deze gemeenten financieel in de knel komen.

Raming van de afdracht BTW-compensatiefonds

Wat wil het kabinet?

Het BTW-compensatiefonds (BCF-fonds) groeit met hetzelfde accrespercentage als de algemene uitkering in het gemeentefonds. Daarnaast neemt de omvang ervan toe of af met de btw-component van taakmutaties. Als gemeenten in een jaar minder declareren op het BCF-fonds dan er aan middelen in zitten dan wordt het restant toegevoegd aan de algemene uitkering. Omgekeerd wordt er geld uit de algemene uitkering aan het BCF-fonds toegevoegd als gemeenten meer declareren dan er middelen in het BCF-fonds zitten.

Voor 2018 ging de meicirculaire uit van een afdracht aan het gemeentefonds van € 274,4 miljoen. De raming van deze afdracht is in de septembercirculaire flink naar beneden bijgesteld en komt nu uit op

€ 105,9 miljoen. Door de conjunctuur investeren gemeenten meer en zijn de declaraties op het fonds hoger. Dit leidt tot een afname van de algemene uitkering met € 168,5 miljoen ten opzichte van de meicirculaire.

De meerjarenraming van het BCF-fonds houdt evenals vorig jaar rekening met de groei van de omvang van het fonds, maar niet met de groei van de declaraties door bijvoorbeeld inflatie, inwonergroei en conjunctuur. Deze meerjarenraming gaat daardoor wederom uit van veel te hoge afdrachten aan de algemene uitkering van het gemeentefonds. In de septembercirculaire wordt voor 2019 de afdracht geschat op € 301 miljoen, voor 2020 op € 483 miljoen, voor 2021 op € 599 miljoen, voor 2022 op € 738 miljoen en voor 2023 op € 890 miljoen. Deze meerjarenraming van de afdrachten is niet verwerkt in de meerjarenraming van de algemene uitkering in de septembercirculaire.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Door de onrealistische raming van de afdrachten uit het BCF-fonds voor de jaren 2019-2023 in de septembercirculaire kunnen gemeenten niet uitgaan van cijfers over de onderuitputting van het BCF-fonds uit die circulaire. Omdat de meerjarenraming van de afdrachten uit het BCF-fonds niet is verwerkt in de meerjarenraming van de algemene uitkering van de circulaire, moeten gemeenten een eigen raming van deze extra baten bij de raming van de algemene uitkering in de meerjarenbegroting optellen. Wij adviseren gemeenten om voor alle jaren 2019-2023 uit te gaan van het aandeel van de gemeente in de geraamde afdracht uit het BCF-fonds voor het jaar 2018 van € 106 miljoen.

Macrobudget voor de bijstandsverstrekking

Wat wil het kabinet?

Het Rijk bekostigt de uitgaven van gemeenten voor het verstrekken van uitkeringen op grond van de Participatiewet met de gebundelde uitkering. Omdat het een medebewindstaak betreft, hoort het macrobudget van deze uitkering toereikend te zijn. De verdeling van het budget bevat een zogenaamde prikkelwerking. Voor individuele gemeenten met grote tekorten door de prikkelwerking is er een vangnetregeling.

In 2016 en 2017 bedroegen de tekorten van de gezamenlijke gemeenten op de verstrekking van bijstandsuitkeringen respectievelijk € 276 miljoen en € 277 miljoen. Er was sprake van een ontoereikend macrobudget. Deze tekorten zijn (voor een deel) ontstaan doordat geen rekening is gehouden met de instroom van statushouders. Daarnaast weken de schattingen van beleidseffecten af van de werkelijkheid en was sprake van ramingsfouten.

In september is het definitieve macrobudget voor het jaar 2018 vastgesteld op € 6,2 miljard en is het voorlopige macrobudget voor 2019 geraamd op € 6,2 miljard. In overeenstemming met het advies van de Raad voor het Openbaar Bestuur houden deze ramingen wel rekening met een verhoogde instroom van statushouders. Dat leidt tot hogere ramingen van circa 5.000 uitkeringen. Van het macrobudget 2018 is € 136 miljoen gereserveerd voor het bekostigen van de vangnetregeling. Van het macrobudget 2019 is hiervoor € 108 miljoen gereserveerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Doordat de ramingen nu wel rekening houden met de verhoogde instroom van statushouders, is er in beginsel sprake van een toereikend macrobudget voor de verstrekking van uitkeringen door gemeenten als ook de overige beleidseffecten goed zijn geraamd en verwerkt. Door de tekorten uit voorgaande jaren is er echter sprake van een verhoogd beroep op de vangnetregeling in zowel 2018 (€ 136 miljoen) als in 2019 (€ 108 miljoen). De Raad voor het Openbaar Bestuur heeft geadviseerd dat het Rijk de kosten van dit hogere beroep op de vangnetregeling repareert. Als deze afkoop achterwege blijft, worden gemeenten in 2018 en 2019 via de vangnetregeling geconfronteerd met de tekorten uit het verleden op de verstrekking van bijstandsuitkeringen.

Belastingplan – wijziging vennootschapsbelasting

Wat wil het kabinet?

Het tarief voor de vennootschapsbelasting (Vpb) wordt verlaagd. Het hoge tarief daalt met 0,7%. Het lage tarief daalt met 1%. Deze maatregel gaat gepaard met een grondslagverbreding. De aftrek van afschrijvingen op gebouwen in eigen gebruik wordt beperkt. Vanaf 2019 is het voor de Vpb alleen nog mogelijk om op een gebouw af te schrijven als de boekwaarde van het gebouw hoger is dan 100% van de WOZ-waarde. Met ingang van 2020 wordt de renteaftrek beperkt (wetsvoorstel Wet bronbelasting 2020 van 18 september 2018). Het saldo van de verschuldigde en ontvangen rente is niet aftrekbaar, voor zover dat saldo hoger is dan (afhankelijk van wat het hoogst is) de drempel van € 1 miljoen of 30% van de fiscale EBITDA (gecorrigeerde winst).

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een gemeente kan Vpb-plichtig zijn voor bijvoorbeeld het grondbedrijf of als sprake is van meer dan normaal vermogensbeheer met betrekking tot gemeentelijk vastgoed. In die gevallen wijzigt de berekening van de hoogte van de vennootschapsbelasting. Met de wijziging van de afschrijvingsbeperking van de Vpb gaat voor gebouwen in eigen gebruik dezelfde regel gelden als voor gebouwen die worden verhuurd aan derden (gebouwen ter belegging).
Voor woningcorporaties leidt de beperking van de renteaftrek tot een forse inperking van hun investeringsruimte, die gevolgen heeft voor de in het Interbestuurlijk programma (IBp) neergelegde gezamenlijke ambities op het terrein van het klimaat en de energietransitie, de bouwopgave, de herstructurering en de betaalbaarheid van woningen.

Belastingplan – btw-vrijstelling sport

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil de vrijstelling van de btw voor de sport verruimen. Ondernemers en gemeenten hebben daardoor geen recht meer op btw-aftrek en moeten volgens de normale regels btw gaan terugbetalen op jonge investeringen in roerende en onroerende goederen. Volgens een overgangsmaatregel is het terugbetalen van de btw niet aan de orde bij:

- nieuwe accommodaties die voor 2019 in gebruik zijn genomen
- nieuwe accommodaties die voor 2019 zijn gebouwd, maar in 2019 in gebruik genomen
- nieuwe accommodaties die geheel of gedeeltelijk in 2019 zijn gebouwd en in gebruik genomen, mits de bouw is gestart in 2018, op grond van een voor 1-1-2019 gesloten aannemingsovereenkomst.

Gemeenten worden gecompenseerd voor de btw-wijziging voor sport via de specifieke uitkeringen stimulering sport.

Met de verruiming van de vrijstelling van de btw worden de volgende twee bepalingen ingevoerd die misbruik of ongewenst gebruik moeten voorkomen:

- Als een situatie wordt gecreëerd waarin winst wordt gemaakt door een extra hoge vergoeding ergens voor te betalen. Bijvoorbeeld een hoge vergoeding voor schoolzwemmen, waardoor een BV die het zwembad exploiteert winst kan maken
- Als een gemeente een overeenkomst heeft met een exploitant en voor de huurprijs minder dan de aan de accommodatie toe te rekenen integrale kosten in rekening brengt.

Dit laatste punt sluit aan bij de Wet markt en overheid. Dus als een gemeente heeft besloten dat voor de verhuur van een sportaccommodatie aan een exploitant op grond van een publiek belang een lager dan integrale kostprijs in rekening brengt, dan kan de exploitant dus niet in de btw-heffing blijven, maar moet ook de vrijstelling gaan toepassen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Door de overgangsregeling hoeven gemeenten geen btw terug te betalen voor de accommodaties die vallen onder de overgangsregeling. Een extra voorwaarde is wel dat de gemeente in 2018 voor de accommodatie was onderworpen aan het btw-belaste regime. Het niet in aftrek mogen brengen van btw in 2019 moet een gevolg zijn van de wetswijziging. Bij verhuur door de gemeente tegen een

lagere prijs vanwege een publiek belang (Wet markt en overheid) is deze niet meer btw-belast, omdat de huurder niet meer in de btw-heffing kan blijven en daardoor geen 90% aftrekrecht meer heeft.

Gemeenten kunnen in de periode 2019-2023 een specifieke uitkering aanvragen voor 17,5% van de gerealiseerde bestedingen die verband houden met sportaccommodaties, als:

- gedurende tien jaar na afloop van de uitkeringsperiode geen recht op aftrek of compensatie van btw bestaat voor de activiteiten waarvoor de specifieke uitkering is ontvangen, en
- de aanvragen worden ingediend vóór 1 december van het jaar voorafgaand aan het boekjaar waarvoor de specifieke uitkering wordt aangevraagd

De wijziging van het btw-regime voor sportaccommodaties kan gevolgen hebben voor de waardebepaling in het kader van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ).

2 Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

OPENBAAR BESTUUR EN LOKALE DEMOCRATIE

Interbestuurlijk Programma en Nationale Omgevingsvisie

Wat wil het kabinet?
Het Rijk wil maatschappelijke vraagstukken met de medeoverheden aanpakken. Dit gebeurt onder meer via het Interbestuurlijk programma (IBp) en de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Indien nodig worden opgaven gebiedsgericht aangepakt.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Als deelnemer aan het IBP wil de VNG de werkwijze van het IBP volgen en door ontwikkelen. Daarbij is de Code interbestuurlijke verhoudingen van belang. Deze moet nog worden vernieuwd, waarbij de formele teksten minder belangrijk zijn dan het daadwerkelijk doorleven van de Code in houding en gedrag van de verschillende partijen. Het respecteren van artikel 2 Financiele verhoudingswet (bij nieuwe of gewijzigde taken worden de financiele gevolgen in beeld gebracht en worden gemeenten in staat gesteld deze op te vangen) moet in de praktijk worden toegepast.

Legitimatie samenwerking

Wat wil het kabinet?
De komende jaren staat effectief en democratisch gelegitimeerd samenwerken centraal. Het ministerie wil (samenwerkende) overheden hierbij ondersteunen en samenwerking zoeken met de regio's. De Tweede Kamer ontvangt eind 2018 een conceptwetsvoorstel tot wijziging van de Wet gemeenschappelijke regelingen (Wgr)

Wat betekent dit voor gemeenten?
Het Rijk zal initiatief nemen voor samenwerking. De aanbevelingen uit het rapport 'Werkende samenwerking' van de VNG Denktank kunnen hierbij uitstekend worden benut, ook waar het de controlerende als kaderstellende rol van de raad betreft.

Grensoverschrijdende samenwerking (GROS)

Wat wil het kabinet?
Het kabinet wil de samenwerking over de landsgrenzen heen stimuleren om economische groei en sociale en fysieke leefbaarheid te versterken, vooral in de grensregio's. Het kabinet blijft werken aan het wegnemen van knelpunten, het creëren van randvoorwaarden en het ondersteunen van kansen en initiatieven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheden die internationale organisaties (o.a. EU) bieden. Het kabinet werkt hierbij nauw samen met medeoverheden, koepels, kennisinstellingen en de buurlanden, waarbij rekening wordt gehouden met culturele, economische en bestuurlijke overeenkomsten en verschillen.

Wat betekent dit voor gemeenten?
Aandacht van het Rijk voor het wegnemen van knelpunten aan de grens is essentieel om het potentieel aan de landsgrenzen met België en Duitsland ten volle te benutten. De VNG zet zich actief in voor het wegnemen van barrières en knelpunten langs de landsgrenzen. Zo is de VNG nauw betrokken bij de uitvoering van het Actieplan Grensoverschrijdende Economie en Arbeidsmarkt (GEA). De VNG

gaat gesprekken aan met de betrokken ministeries (BZK, EZK en SZW) over inzet EU-fondsen voor grensoverschrijdende samenwerking tijdens de nieuwe Europese programmaperiode 2021-2027, waarbij wordt ingezet op aandacht voor de regionale arbeidsmarkt en voldoende ruimte voor lokale initiatieven.

Versterking Lokale Democratie en Bestuur

Wat wil het kabinet?

BZK wil mensen meer mogelijkheden geven om mee te doen in de lokale democratie. Hiervoor is het Plan van Aanpak Versterking Lokale Democratie en Bestuur in werking getreden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De VNG ondersteunt de acties uit Plan van Aanpak Versterking Lokale Democratie en werkt gezamenlijk met BZK aan de activiteiten bij het onderdeel Democratie in Actie. In dat onderdeel is gekozen voor een werkwijze waarbij de inwoner en zijn/haar gemeente centraal staat.

NB) Ondermijning en weerbaarheid bestuur zijn opgenomen in het hoofdstuk J&V

KIESPROCES

Vernieuwingen verkiezingsproces

Wat wil het kabinet?

De evaluatie van de verkiezingen in 2017 heeft laten ziet dat er ruimte is voor verbetering in het verkiezingsproces. Daarom voert het kabinet vanaf 2019 een aantal vernieuwingen door. Met deze vernieuwingen wordt de transparantie vergroot en kan iedereen controleren hoe de verkiezingsuitslag is berekend. Ook maakt het kabinet het stemmen en het stembiljet toegankelijker.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De vernieuwingen vragen op de korte en langere termijn belangrijke aanpassingen in de werkprocessen van gemeenten. De verbeteringen houden in de eerste plaats de verplichting voor gemeenten in om de processen-verbaal van de stembureaus en de totalen op gemeentelijk niveau algeheel openbaar te maken via het internet. Deze verplichting moet bij de verkiezingen in 2019 gaan gelden. Daarnaast heeft het kabinet wetsvoorstellen in voorbereiding tot verbetering van de kwaliteit van de berekening van de verkiezingsuitslag, en het stellen van eisen aan digitale hulpmiddelen en het regelen van de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling, het onderhoud en het beheer van digitale hulpmiddelen in het verkiezingsproces. De geplande inwerkingtreding daarvan is 2021. Ook wil het kabinet vanaf 2021/2022 wettelijke experimenten mogelijk maken met een nieuw, handzaam stembiljet dat bovendien elektronisch telbaar is. Tot slot wordt onderzoek gedaan naar de deskundigheid en vaardigheden van voorzitters en leden van stembureaus, en naar de verruiming van de mogelijkheden om zelf een stem uit te brengen (early voting). De uitkomsten daarvan zullen in 2019 bekend zijn. De vernieuwingsagenda van het kabinet sluit op belangrijke onderdelen aan bij de Verkiezingsagenda 2021 van de VNG en de NVVB.

Toegankelijkheid verkiezingen

Wat wil het kabinet?

Het actieprogramma "Onbeperkt meedoen! Implementatie VN-Verdrag inzake de rechten van mensen met een handicap" moet een bijdrage leveren aan een samenleving waarin iedereen mee kan doen. Onderdeel daarvan is het toegankelijker maken van het verkiezingsproces. Vanaf volgend jaar moeten alle stemlokalen toegankelijk zijn voor kiezers met een lichamelijke beperking. Het ministerie voert gesprekken met relevante organisaties om te kijken of hulp in het stemhokje is toe te staan aan kiezers met een verstandelijke beperking.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Vanaf 1 januari 2019 schrijft de Kieswet voor dat alle stembureaus zodanig moeten zijn toegerust en gelegen dat zoveel mogelijk kiezers, dus ook kiezers met fysieke beperkingen, zelfstandig hun stem kunnen uitbrengen. Het college moet de raad informeren als aan dit vereiste niet (volledig) kan worden voldaan. De VNG brengt in oktober een ledenbrief uit over de uitvoering van deze nieuwe bepalingen. Bij de uitwerking van de ideeën om hulp in het stemhokje toe te staan aan kiezers met een verstandelijke beperking zijn is de VNG actief betrokken.

OVERHEIDSINFORMATIE

Open overheidsinformatie

Wat wil het kabinet?

Het ministerie werkt aan open databeleid dat zich richt op optimale openbare beschikbaarheid en (her)gebruik van overheidsdata. Daarbij wordt onder meer het gebruik van open data, open source toepassingen, standaarden en duurzame toegankelijkheid gestimuleerd. De derde Agenda Open Overheid loopt van 1 juli 2018 tot 1 juli 2020. Onderdeel daarvan is het vergroten en verbeteren van open besluitvorming bij gemeenten en provincies.

De behandeling Wet Open Overheid is door de Eerste Kamer aangehouden. Een behandeldatum is nog niet bekend. De minister gaat het gesprek aan met de initiatiefnemers van het wetsvoorstel Open Overheid om te onderzoeken hoe de verruiming van openheid gestalte kan krijgen zonder hoge kosten voor de organisatie en uitvoering.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Toegankelijke en transparante overheidsinformatie versterkt de informatiepositie van burgers en bedrijven en draagt bij aan de publieke verantwoording van de overheid. Open data dragen bij aan de economie. Gemeenten kunnen (ook) in 2019 aansluiten op de projecten van de Agenda Open Overheid, waaronder het door VNG Realisatie ontwikkelde Open Raadsinformatie, en bij initiatieven met betrekking tot Open Wob en Open Algoritmes. De VNG blijft zich inzetten voor de totstandkoming van een beter uitvoerbaar Wetsvoorstel Open Overheid en voor steun aan gemeenten voor het versterken van de kwaliteit van de informatiehuishouding.

RECHTSPOSITIE EN ARBEIDSVOORWAARDEN

Raadsledenvergoeding

Wat wil het kabinet?

Voor een verruiming van de vergoeding voor raadsleden in gemeenten met minder dan 24.000 inwoners wordt eenmalig in 2018 een bedrag van € 10 miljoen beschikbaar gesteld.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De terechte verhoging van de raadsledenvergoeding in de genoemde gemeente categorieën moet eenmalig maar structureel worden doorgevoerd. Deze verhoging moet structureel worden toe gevoegd aan het gemeentefonds vanuit de Rijksbegroting. Zo kunnen raadsleden genoeg tijd vrijmaken om hun raadswerk zo goed mogelijk uit te blijven voeren.

(Rechts)positie politiek ambtsdragers, kwaliteit lokaal bestuur

Wat wil het kabinet?

In het Interbestuurlijk programma (IBp) staat dat het ministerie in deze kabinetsperiode met interbestuurlijke en maatschappelijke partners wil werken aan de versterking van de lokale democratie. Dit wordt gedaan door middel van het meerjarig samenwerkingsprogramma Democratie in Actie (DiA).

Het is belangrijk dat er voldoende goed toegeruste politieke ambtsdragers zijn en blijven. Eén van de speerpunten binnen het programma DiA is het ontwikkelen van een duurzaam ondersteuningsaanbod voor alle decentrale politieke ambtsdragers.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Om te komen tot een duurzaam ondersteuningsaanbod voor politieke ambtsdragers zorgt de minister voor passende inwerkprogramma's, opleidingen en leermodules. Dit doet de minister in samenwerking met beroeps- en belangenverenigingen van politieke ambtsdragers, de griffiers en de koepels van medeoverheden en andere relevante organisaties.

INFORMATIESAMENLEVING

Governance digitale overheid

Wat wil het kabinet?

Om in de komende jaren veilig, snel en betrouwbaar diensten te kunnen verlenen en maatschappelijke vraagstukken aan te kunnen pakken is "NL DIGIbeter", de Agenda Digitale Overheid, opgesteld. Deze agenda geeft vorm aan de doorontwikkeling van de bestaande digitale overheid en aan de ontwikkeling van een nieuwe digitale overheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn actief betrokken bij de totstandkoming en ontwikkeling van deze agenda, onder andere via de bewegingen 'Samen organiseren' en 'Common Ground'. Gemeentelijke initiatieven en wensen kunnen op deze manier onderdeel zijn van deze agenda. De Agenda Digitale Overheid omvat o.a. digitale dienstverlening (MijnOverheid), digitale identiteit, digitale inclusie (minder digitaal vaardigen doen ook mee) en publieke waarden.

Doorbelasting GDI-voorzieningen

Wat wil het kabinet?

Toerekenbare beheer- en exploitatiekosten van de Generieke Digitale Infrastructuur (GDI) worden vanaf 2018 doorbelast voor drie voorzieningen (DigiD, MijnOverheid en Digipoort). Vanaf 2019 zullen ook de noodzakelijke overige voorzieningen van de GDI worden doorbelast. De budgetten voor beheer- en exploitatiekosten worden ingezet voor doorontwikkeling en innovatie van de digitale overheid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De precieze tarieven zijn nog niet bekend. In ieder geval leiden deze voorstellen in 2019 tot hogere kosten voor gemeenten.

Basisregistratie Personen (BRP)

Wat wil het kabinet?

In 2017 is de operatie Basisregistratie Personen (BRP) gestopt. Het huidige technische systeem (GBA-V) blijft daardoor langer in gebruik dan voorzien. Gezamenlijk met de stakeholders, gemeenten en andere gebruikers ontwikkelt de VNG een visie op het BRP-stelsel in de toekomst. Volgende stap is het vastleggen van richtinggevende principes voor het toekomstige model van de BRP. Deze visiebrief zal in 2020 naar de Tweede Kamer worden gestuurd, waarna we een gezamenlijke ontwikkelagenda formuleren om de visie technisch te realiseren. Daarbij houden we rekening met het BIT-advies en de lessen van de Commissie BRP.

Wat betekent dat voor gemeenten?

De VNG werkt nauw samen met het ministerie aan een visie op en de ontwikkeling van de nieuwe BRP. Daarbij zijn gemeentelijke experts betrokken. De huidige GBA-V zal nog 5–7 jaar gebruikt worden, pas

daarna volgt modernisering. Die modernisering is noodzakelijk voor o.a. dienstverlening aan burgers. Wij blijven alert op wat onder 'uitgesteld onderhoud' valt.

WONEN

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen

Wat wil het kabinet?

Het wetsvoorstel kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is in juli 2017 aangehouden in de Eerste Kamer. Het kabinet beziet op dit moment de mogelijkheden om aan de bezwaren van de Kamer tegemoet te komen en gaat verder met de voorbereidingen op de introductie van dit nieuwe stelsel.

Wat betekent het voor gemeenten?

De Wkb beoogt de positie van de consument als opdrachtgever in de bouw te versterken en de aansprakelijkheid van bouwers te vergroten. Hiervoor stelt het kabinet een nieuw stelsel van kwaliteitsborging voor. Wij zijn in gesprek met het Rijk over het wetsvoorstel en de implementatie. Deze wet moet de bouwkwaliteit daadwerkelijk vergroten tegen acceptabele kosten, waarbij gemeenten hun rol goed kunnen uitvoeren.

Woningbouwproductie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet maakt met gemeenten, provincies en andere partijen afspraken over het versnellen van de bouwproductie. Voor bouwprojecten wordt het door een wetswijziging makkelijker om bij wijze van experiment af te wijken van knellende regels. Ook kunnen procedures rond bouwvergunningen worden verkort. Het kabinet trekt in 2018 en 2019 € 38 miljoen uit om woningbouw bij binnenstedelijke herstructurering voor dergelijke gebieden te stimuleren via een revolverend fonds.

Voor woningcorporaties wordt het gemakkelijker om middenhuurwoningen te realiseren. De 'markttoets' in de Woningwet wordt aangepast. Vanaf 2019 komt er ongeveer € 30 miljoen voor een innovatieregeling voor wonen en zorg arrangementen beschikbaar. Woningcorporaties krijgen een tegemoetkoming in het kader van de toegenomen fiscale lasten door de verhuurderheffing vanaf 2019 structureel te verlagen met 100 miljoen. Dit komt bovenop de afspraak in het regeerakkoord van het kabinet Rutte-III dat er een nieuwe heffingsvermindering voor verduurzaming komt van € 100 miljoen structureel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het kader van het Interbestuurlijk Programma zal de VNG nadere afspraken maken met het kabinet over de woningbouwproductie. Woningcorporaties krijgen door verlaging van de verhuurderheffing meer geld te besteden voor de bouw en verduurzaming van nieuwe sociale woningen. Maar, tegelijkertijd krijgen woningcorporaties vanaf 2019 te maken met nieuwe ATAD-richtlijnen waardoor er aan de andere kant ook een (grotere) lastenverzwaring zal optreden. Een revolverend fonds van € 38 miljoen voor binnenstedelijke herstructurering is een goed begin. Omdat aan een revolverend fonds moet worden terugbetaald is aanvullend daarop structureel geld nodig voor onrendabele gebiedsontwikkeling. Voor wonen en zorg is met de innovatieregeling procesgeld beschikbaar.

ENERGIE

Duurzame energie

Wat wil het kabinet?

Voor duurzame energie is gemiddeld meer ruimte nodig dan voor fossiele energie. De energietransitie heeft daarom een ruimtelijke impact, zowel op land als op zee, boven en onder de grond. Voor het Klimaatakkoord zetten we daarom ruimtelijke expertise in om de ruimtelijke impact van de transitie vroegtijdig in beeld te krijgen. De uitkomsten hiervan dienen ook als onderbouwing voor de te maken keuzes in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Aansluitend werken medeoverheden en Rijk samen aan Regionale Energiestrategieën (RES), waarin we middels een programmatische aanpak samenwerken om de klimaat- en energietransitie regionaal vorm te geven.

Wat betekent dit voor gemeenten?

In het kader van de Investeringsagenda 'Naar een duurzaam Nederland' is de regie over de ruimtelijke inpassing van grootschalige energievoorziening belegd bij de decentrale overheden. Uit veel coalitieakkoorden blijkt dat gemeenten in het kader van participatie hun inwoners goed willen betrekken bij de energietransitie en de (invoering van de) Omgevingswet.

Energietransitie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet benadrukt dat de energietransitie een grote ruimtelijke impact heeft en niet los gezien kan worden van de woningopgave en een betaalbare woningmarkt. Er is een programmatische aanpak nodig waarin wordt samengewerkt en de klimaat- en energietransitie regionaal wordt vormgegeven; het kabinet benoemt hiervoor de RES als samenwerkingsinstrument voor de overheden. Om op wijkniveau de transitie naar aardgasvrij van de grond te krijgen, is het kabinet een 'grootschalige proeftuin' gestart met decentrale overheden.

Daarnaast wordt verkend hoe het Nationaal Energiebespaarfonds verder ingezet kan worden om woningeigenaren energiebesparende maatregelen te laten nemen. Woningcorporaties kunnen aanspraak maken op een korting op de verhuurdersheffing van € 100 miljoen. Voor verdere afspraken, waaronder de financiering voor verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, zet het kabinet in op nadere afspraken in het Klimaatakkoord.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De RES zijn een initiatief van de decentrale overheden om op regionaal niveau samen te werken aan het ruimtelijk inpassen/realiseren van de energietransitie. Voor gemeenten betekent dit dat zij intensief gaan samenwerken met provincies en waterschappen in een regierol voor de uitvoering van de energietransitie. Daarnaast hebben gemeenten een regierol in het planmatig en met regionale samenwerking verduurzamen en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving. De grootschalige proeftuin is hierin een belangrijk instrument. Vooralsnog ontbreken echter adequate financiële middelen, wettelijke bevoegdheden en een 'speelveld dat op orde is' (bijvoorbeeld met voldoende bouwers, installateurs, architecten, stedenbouwkundigen, enzovoort). Het Klimaatakkoord moet dit ondervangen. Bovendien moet energietransitie goed uitlegbaar zijn, ook aan de gewone burger, om voldoende draagvlak te krijgen voor de energietransitie. De voorstellen van het kabinet zijn nog ontoereikend. Nieuwe vormen van financiering zijn nodig, zoals de mogelijkheid om een lening niet te verbinden aan een persoon maar aan het gebouw waarvoor energiebesparende worden genomen.

3 Justitie en Veiligheid

VEILIGHEID EN HANDHAVING

Politie

Wat wil het kabinet?

In het regeerakkoord is € 291 miljoen extra vrijgemaakt om de politieorganisatie te versterken. In deze Rijksbegroting wordt de besteding nader ingevuld. Er is onder meer structureel € 100 miljoen beschikbaar voor het werven en opleiden van nieuwe medewerkers. Voor de jaren 2019-2021 zijn incidenteel extra middelen van in totaal opgeteld € 58 miljoen vrijgemaakt voor de politie om bij de operationele onderdelen gericht in te spelen op de negatieve effecten van de uitstroom van ervaren personeel. Het kabinet doet extra investeringen in de gebiedsgebonden politiezorg (de wijkagent) en de opsporing (recherche). Ook is budget beschikbaar gesteld voor de verbreding en verdieping van de aanpak van cybercrime en wordt er geïnvesteerd in het versterken van de uitrusting van politieoperaties op straat en in de eigen cybersecurity van de politie. Het overkoepelende doel van deze extra middelen is dat de politieorganisatie meer ruimte krijgt om aan te sluiten bij de wensen en behoeften van de samenleving en van het gezag en dat ze beter bereikbaar wordt op het platteland en in de steden. In 2019 zal het kabinet in samenspraak met politie, Openbaar Ministerie, regioburgemeesters en lokaal gezag de nieuwe beleidsprioriteiten voor de politie voor de komende vier jaar vaststellen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De investeringen leiden tot uitbreiding van de politiecapaciteit met 1.111 fte. Dat is hoognodig, omdat er in sommige delen van het land en bij sommige belangrijke expertises, sprake is van serieuze personeelsproblemen. De organisatorische maatregelen zouden er toe moeten leiden dat de politie haar inzet en dienstverlening op regionaal en lokaal niveau beter kan laten aansluiten op de daar voorkomende problemen en wensen.

Het kabinet zet enkele nuttige stappen om de negatieve gevolgen van eerder bezuinigingen op veiligheid te herstellen. De uitbreiding van de politiecapaciteit en de investeringen in de kwaliteit organisatie zijn hoogst noodzakelijk, maar de komende jaren is fors meer nodig om de politie op een adequaat niveau haar werk voor de samenleving te laten doen. We blijven ook in gesprek met politie en de minister om ervoor te zorgen dat de (al eerder aangekondigde) kanteling van de politieorganisatie daadwerkelijk vorm krijgt. De politie werkt lokaal en moet de ruimte hebben om lokaal dat te doen wat nodig is, onder gezag van burgemeester en OM. De nieuwe vierjaarlijkse beleidsprioriteiten voor de politie moeten goed aansluiten op de regionale en lokale veiligheidsprioriteiten.

Gesloten coffeeshopketen

Wat wil het kabinet?

Er komt wet- en regelgeving voor een uniform experiment met een gesloten coffeeshopketen. Deze experimenten worden uitgevoerd in zes á tien (middel)grote gemeenten. Doel van de experimenten is om te bezien of en hoe op kwaliteit gecontroleerde wiet gedecriminaliseerd aan de coffeeshops geleverd kan worden en wat de effecten hiervan zijn. De experimenten worden onafhankelijk geëvalueerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen zich aanmelden voor deelname aan een experiment waarbij onder overheidstoezicht geteelde, gecontroleerde en gedistribueerde cannabisproducten in een of meer streng gereguleerde verkooppunten wordt verkocht. De ministers van J&V en VWS maken te zijner tijd de aanmeldprocedure en voorwaarden voor deelname bekend.

In de ALV van juni 2016 is door de gemeenten uitgesproken dat het cannabisbeleid in zijn huidige vorm onhoudbaar is en drastisch moet worden gemoderniseerd. De VNG staat positief kritisch tegenover het conceptwetsvoorstel en heeft aanbevelingen gedaan voor de uitwerking in een amvb en het betrekken van stakeholders als coffeeshophouders en gebruikers. Het is goed dat er nu beweging is op dit beladen onderwerp. Het beperkte aantal gemeenten dat mag deelnemen aan het experiment is echter een gemiste kans.

Contraterrorisme en de bestrijding van radicalisering

Wat wil het kabinet?

Voor contraterrorisme is € 13 miljoen extra per jaar beschikbaar. Dit geld wordt gebruikt om, naast de continuering van reeds bestaande maatregelen, de voor- én de achterkant van de aanpak verder te versterken. Deze brede aanpak richt zich op maatregelen van preventie tot repressie en van lokaal tot internationaal. Om de rechtstaat weerbaarder te maken tegen antidemocratische krachten wordt onder meer de bestaande privaatrechtelijke mogelijkheid om organisaties te verbieden (artikel 2:20 BW) vergroot. Ook wordt gewerkt aan een wettelijke verplichting geldstromen van wezenlijke omvang naar maatschappelijke organisaties inzichtelijk te maken. Van deze geldstromen kan immers onwenselijke invloed uitgaan die antidemocratisch, anti-integratief en onverdraagzaam gedrag tot gevolg kan hebben. Het wetsvoorstel dat dit mogelijk maakt zal begin 2019 naar de Tweede Kamer worden gezonden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Er is behoefte aan meer mogelijkheden en aan ondersteuning om de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs, welzijns- en zorgpartners en de justitiële ketenpartners te versterken. Elke gemeente, groot of klein, kan met een radicaliseringscasus te maken krijgen. Die behoefte is ook van belang voor de aangekondigde wetgeving, omdat gemeenten indringend te maken kunnen krijgen met de uitvoering van de nieuwe bevoegdheden.

De nadruk ligt nog steeds op radicalisering met een islamitische component en extreemrechtse activiteiten blijven relatief onderbelicht. Voor de komende jaren is het voor gemeenten van belang dat het netwerk dat de afgelopen jaren is ontwikkeld, onder andere met behulp van de zogenaamde versterkingsgelden, in stand kan blijven en dat deze structureel worden gemaakt. Op dit moment kunnen we niet overzien of de maatregelen van het kabinet dat ook doen.

Ten opzichte van vorig jaar is er een iets betere balans tussen de repressieve en preventieve aanpak van radicalisering en extremisme. Er zit echter een inherente spanning tussen de aangekondigde wetgeving en de uitgangspunten voor deradicaliseren en re-integratie. Die spanning en de bijbehorende dilemma's komen samen op lokaal niveau. De burgemeester is bijvoorbeeld niet alleen verantwoordelijk voor handhaving van de openbare orde en bijdragen aan de staatsveiligheid, maar heeft ook een verbindende rol in de lokale gemeenschap en dient de constitutionele rechtsorde te bewaken voor alle burgers in de gemeente.

Mensenhandel

Wat wil het kabinet?

Het is belangrijk om mensen in de prostitutie te beschermen tegen misstanden, zoals uitbuiting en mensenhandel. De strijd tegen mensenhandel wordt daarom versterkt. Naast investeren in internationale samenwerking en politieonderzoek komt er structureel geld beschikbaar voor een landelijk dekkend netwerk van uitstapprogramma's voor mensen die de prostitutie willen verlaten. Het wetsvoorstel Regulering prostitutie wordt aangepast met als doel om meer landelijke uniformiteit voor alle sectoren in de prostitutiebranche tot stand te brengen. De behandeling van het initiatiefwetsvoorstel Strafbaarstelling misbruik prostituees die slachtoffer zijn van mensenhandel wordt voortgezet. Er wordt geïnvesteerd in de regionale Prostitutie Controle Teams. Ook komt er extra geld voor slachtoffers van mensenhandel.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het wetsvoorstel Regulering prostitutie wordt aangepast met als doel om meer landelijke uniformiteit voor alle sectoren in de prostitutiebranche tot stand te brengen. Om ongewenste verplaatsingen van prostitutie naar minder zichtbare delen van de sector te voorkomen, worden alle vormen van bedrijfsmatige seksuele dienstverlening, waaronder ook escort en zelfstandig werkende prostituees, vergunningplichtig. Er komt een wettelijke grondslag voor lokale intakegesprekken, die als doel hebben vanuit de gezondheidszorg (GGD) zicht te houden op prostituees teneinde misstanden te voorkomen. Er komt een pooierverbod, in aanvulling op de mogelijkheden die artikel 273f Sr biedt voor de strafrechtelijke aanpak van mensenhandel in de prostitutie. Wie betrokken is bij bedrijfsmatige seksuele dienstverlening zonder vergunning en daar financieel voordeel uithaalt, wordt strafbaar gesteld.

In diverse gemeenten is, mede met behulp van de uitstapprogramma's voor mensen die de prostitutie willen verlaten, zorg en ondersteuning van prostituees en slachtoffers van mensenhandel georganiseerd. Nu het Rijk deze programma's structureel wil financieren kunnen belangrijke delen van de ontstane infrastructuur in stand blijven.

Over de versterkte bestrijding van mensenhandel zijn afspraken gemaakt in het Interbestuurlijk Programma (IBp). In het wetsvoorstel Regulering Prostitutie is de uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid nog niet goed geborgd. De behandeling van het wetsvoorstel verloopt daarom moeizaam.

Zorg en Veiligheid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet benoemt de noodzaak van een goede verbinding tussen zorg, welzijn, veiligheid en straf. Voor 2019 wordt dit ingevuld met enkele concrete programma's en initiatieven, zoals versterking van de aanpak van mensenhandel, doorgaan met het ontwikkelen van een sluitende aanpak voor personen met verward gedrag, terugdringen van huiselijk geweld en kindermishandeling, preventie van radicalisering, terugdringen van recidive, een nieuwe visie op het gevangeniswezen en investeren in de zorg- en veiligheidshuizen. Voor personen met verward gedrag die toch in het justitiële circuit terechtkomen, ontwikkelen het ministerie en partners onder meer een persoonsgerichte aanpak, die kan worden toegepast vanuit de Zorg- en Veiligheidshuizen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten is een nauwe verbinding tussen zorg en veiligheid van groot belang. Op gemeentelijk niveau wordt ingezet op een persoonsgerichte aanpak voor personen met multiproblematiek die soms ook met justitie in aanraking komen. Een belangrijk onderdeel van de diverse programma's en landelijke initiatieven is om de uitvoering te versterken. Dit biedt gemeenten kansen om op regionaal en lokaal niveau rond specifieke thema's preventie, vroegsignalering, passende zorg en effectieve interventies te organiseren.

Voor gemeenten is van belang dat naast ondersteuning van de werkvloer, ook fundamentele knelpunten in het stelsel kunnen worden geagendeerd. Bureaucratie is een belangrijke factor is. De VNG ondersteunt gemeenten bij het tot stand brengen van een goede verbinding in de regio tussen zorg, welzijn, veiligheid en straf.

Rechtspleging en rechtsbijstand: reset digitalisering rechtspraak

Wat wil het kabinet?

Er moet veel gebeuren om de kwaliteit van onze rechtspraak ook in de toekomst te waarborgen. De digitalisering van de rechtspraak is hierbij belangrijk. Ten opzichte van de eerdere aanpak vindt een reset van de digitalisering van de rechtspraak in het bestuursrecht en het civiele recht plaats. De aanpak wordt minder breed en beter beheersbaar en de doelstelling wordt versmald tot digitale toegankelijkheid van rechtspraak. Procespartijen moeten berichten en stukken digitaal met de website De Rechtspraak kunnen uitwisselen. De verwachting is dat najaar 2018 besluitvorming kan plaatsvinden

over de doelen van de digitalisering, de manier waarop die moeten worden bereikt en de kosten die daarmee zijn gemoeid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De nieuwe plannen voor digitalisering van de rechtspraak vragen om een aanpassing van de werkwijze van gemeenten wanneer zij procederen. Hoe groot deze impact op de gemeentelijke bedrijfsvoering zal zijn, is op dit moment nog niet bekend. Evenmin is bekend wanneer de landelijke invoering van het digitaal procederen in het bestuursrecht en het civiele recht voor gemeenten zal plaatsvinden. In 2018 heeft VNG Realisatie voor de VNG, in opdracht van het ministerie van Justitie en Veiligheid/ De Rechtspraak, een impactanalyse uitgevoerd naar de gevolgen van de verplichting om digitaal te procederen voor de bedrijfsvoering van gemeenten. Als de plannen van de reset concreter vormen aannemen, zullen wij onderzoeken in hoeverre de conclusies en aanbevelingen uit deze impactanalyse aanpassing behoeven.

ONDERMIJNING EN WEERBAARHEID BESTUUR

Ondermijning

Wat wil het kabinet?

Aan de hand van de Toekomstagenda Ondermijning wordt de aanpak in 2019 verder verbreed. Er komt ondermijningswetgeving, een verzamelnaam voor meerdere wetsvoorstellen, om geconstateerde juridische knelpunten aan te pakken. Het gaat onder andere om:

- Het wetsvoorstel om de maximale straf voor leden van een criminele organisatie fors te verhogen: van zes naar tien jaar
- Het wetsvoorstel gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden dat het delen van informatie in samenwerkingsverband verbanden moet vergemakkelijken
- Een verbod op Outlaw Motorcycle Gangs (criminele motorbendes)
- Aanpassing van de wet Bibob.

In het Regeerakkoord zijn ruimere financiële middelen beschikbaar gesteld in de vorm van een eenmalig ondermijningsfonds van € 100 miljoen en structureel € 10 miljoen extra. De extra middelen worden primair ingezet om in alle regio's te komen tot versterking van de aanpak, passend bij de integrale ondermijningsbeelden per regio die momenteel worden opgesteld. Voor een effectieve aanpak moet er daarnaast meer oog zijn voor innovaties binnen het strafrecht en voor creativiteit in de aanpak van ondermijning. Ook is intensieve samenwerking nodig tussen verschillende publieke en private instanties, zoals dat nu ook gebeurt tussen de Taskforce Brabant Zeeland en Intensivering Zuid Nederland. Uit de aanvullende middelen die vanuit het Regeerakkoord beschikbaar zijn gesteld voor de aanpak van ondermijning, ontvangen de regionale informatie en expertisecentra (RIEC's) jaarlijks € 2,5 miljoen voor versterking van de intelligence. De investering ziet op het verbeteren van de informatie- en kennis gestuurde inzet van de overheidscapaciteit bij de aanpak van ondermijnende criminaliteit.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De ondermijningswetgeving maakt het voor gemeenten makkelijker om informatie te delen in een samenwerkingsverband, geeft burgemeesters ruimere mogelijkheden om een woning te sluiten en geeft bestuursorganen ruimere mogelijkheden om zelfstandig onderzoek te doen in het kader van de wet Bibob. Ook de reikwijdte van de wet Bibob wordt verbreed. Alle aanbestedingen vallen er onder en komen meer mogelijkheden komen om de wet toe te passen bij vastgoedtransacties.

Daarnaast zullen gemeenten (gevraagd worden om) via de regionale plannen van aanpak actieve partners te zijn in het versterken van de aanpak van ondermijning. Hiervoor komt via het ondermijningsfonds ook financiële steun voor. Het is goed dat er brede aandacht is voor de gezamenlijke aanpak van ondermijning en het ondermijningsfonds is een mooi begin. Om tot een structurele aanpak te komen is echter ook structurele financiering nodig. Een structureel ondermijningsfonds is noodzakelijk.

Op het gebied van wetgeving worden goede stappen gezet, maar er is meer nodig. Een zeer belangrijk punt is het organiseren van een wettelijke basis voor het intragemeentelijk kunnen uitwisselen van informatie ten behoeve van de aanpak van ondermijning. Dit kan nu niet en ook de nieuwe Wet Gegevensverwerking door samenwerkingsverbanden lost dit niet op. Verder vraagt het aanpakken van ondermijning naast repressieve acties om preventie. Ook is een betere verbinding binnen gemeenten op diverse beleidsterreinen (Openbare Orde en Veiligheid, Fysiek en Sociaal) van groot belang. Door integraal toezicht en handhavingsdruk te organiseren wordt voorkomen dat criminele carrièrekansen zich kunnen ontwikkelen en/of kwetsbare personen afglijden naar crimineel gedrag.

Weerbaar bestuur

Wat wil het kabinet?

Het Netwerk Weerbaar Bestuur is gericht op het tegengaan van ondermijning en ondemocratische beïnvloeding van het democratisch proces en op het garanderen van de veiligheid en integriteit van politieke ambtsdragers. Doelstelling van het Netwerk is een gezamenlijke aanpak van bewustwording, versterking van de informatiepositie en het handelingsperspectief van het lokaal bestuur. In dit netwerk werkt het ministerie van BZK samen met andere departementen, beroepsverenigingen van politieke ambtsdragers, bestuurdersverenigingen van landelijke politieke partijen, koepels van medeoverheden (waaronder de VNG) en diverse andere relevante partners.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Via het Netwerk Weerbaar Bestuur worden opdrachten verstrekt aan netwerkpartners ter versterking van de integriteit en veiligheid van het openbaar bestuur. Hieronder vallen de invoering van een basistoets integriteit ten aanzien van wethouders en een basisscan persoonlijke veiligheid (o.a. in de woning), trainingen en leermodules met handelingsperspectieven en een goede 1ste en 2de– lijnsondersteuning voor politieke ambtsdragers bij incidenten.

Ter ondersteuning van de lokale aanpak van ondermijning en leefbaarheid (maatschappelijke weerbaarheid) verstrekt het ministerie van BZK opdrachten voor de ondersteuning van kennisbijeenkomsten en leerkringen. Voorbeelden hiervan zijn: de Leefbaarometer, de CityDeal, Zicht op ondermijning en de pilot Burgers Alert Real Time (BART!). Ook verstrekt BZK opdrachten ter verbetering van het handelingsperspectief van het lokaal bestuur voor het tegengaan van ondemocratische beïnvloeding van de lokale besluitvorming.

DIGITALE VEILIGHEID

Digitale veiligheid: Cybercrime en cybersecurity

Wat wil het kabinet?

De digitale veiligheid van Nederland staat hoog op de agenda. Vanaf 2019 is structureel € 95 miljoen beschikbaar voor de uitvoering van Nederlandse cyber security agenda (NCSA). De politie ontvangt extra middelen voor de aanpak van cybercrime. Ook op andere gebieden wordt fors geïnvesteerd, met name in preventie, versterking van de opsporing, ondersteuning van slachtoffers, wetenschappelijk onderzoek

Wat betekent dit voor gemeenten?

Investeringen in cybersecurity hebben geen direct effect op gemeenten. De Informatiebeveiligingsdienst voor gemeenten (IBD) van de VNG is bij de NCSA betrokken als netwerkpartner. Gemeenten krijgen op steeds meer gebieden te maken met criminaliteit en openbare ordeproblemen met een digitale component en er is behoefte aan een integrale aanpak. Gemeenten hebben behoefte aan ondersteuning bij het ontwikkelen van een nieuw handelingsperspectief. De investeringen van het kabinet geven nieuwe mogelijkheden om dat in partnerschap te doen.

Cyberdreiging

Wat wil het kabinet?

Steeds meer landen voeren heimelijke offensieve digitale operaties uit. De complexiteit van dergelijke operaties neemt toe. Deze operaties zijn onder andere gericht op het volgen en intimideren van diasporagemeenschappen in Nederland («de lange arm»), de aantasting en ondermijning van politiek-bestuurlijke en democratische besluitvorming en ontvreemding van strategische bedrijfsinformatie of hoogwaardige (technologische) kennis. Met name dit laatste tast het economisch verdienvermogen van Nederland aan. De toename van waargenomen digitale aanvallen op vitale infrastructuur in West-Europa om digitale sabotage mogelijk te maken, is een zorgelijke ontwikkeling. De AIVD werkt nauw samen met de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) en de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV) om de rijksoverheid en publieke en private organisaties inzicht te kunnen verstrekken over het cyberdreigingsbeeld en (mogelijke) concrete digitale aanvallen. Ook wordt advies verstrekt op het gebied van informatiebeveiliging en schadeherstel.

Wat betekent dat voor gemeenten?
De Informatiebeveiligingsdienst (IBD) maakt op dit moment deel uit van het onder regie van het Nationaal Cyber Security Centrum (NCSC) bestaand netwerk van organisaties die zich richten op Cybersecurity. De IBD richt zich op gemeenten en gemeentelijke samenwerkingsverbanden. Wij onderzoeken met medeoverheden of en hoe zij kunnen toetreden tot dit netwerk.

ASIEL EN MIGRATIE

Maatregelen migratieagenda

Wat wil het kabinet?

In de begroting beperkt de staatssecretaris van Justitie en Veiligheid zich tot de maatregelen uit de migratieagenda die in 2019 moeten worden gerealiseerd. Er wordt niet ingegaan op de uitdagingen voor de langere termijn, zoals de toekomstbestendigheid en flexibiliteit van het opvangsysteem. De staatssecretaris wil het asielproces waar nodig herontwerpen met als doel versnellen van de asielprocedure. Dit gaat men doen door het identificatie- en registratieproces te stroomlijnen en te versnellen en het mogelijk maken van een snelle selectie die op kortere termijn duidelijkheid geeft over de kans of een aanvraag kansrijk is. Ook wordt in 2019 het Vreemdelingenbesluit aangepast zodat processen worden verkort bij evident kansloze herhaalde aanvragen. Begin 2019 ontvangt de Tweede Kamer een wetsvoorstel dat de vergunningtermijn voor bepaalde tijd verkort van 5 jaar naar 3 jaar. Ook worden de voorbereidingen getroffen voor het realiseren van Gemeenschappelijke Vreemdelingen Voorzieningen. Dit zijn grote opvanglocaties waar alle partners die in de asielketen werkzaam zijn onder een dak worden samengebracht ter bevordering van snelle processen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Veel maatregelen hebben voor gemeenten alleen een indirect effect. Gemeenten krijgen sneller statushouders toegewezen zodat zij sneller kunnen beginnen met het integratieproces. Het instellen van een vroege bepaling van kansarme en kansrijke aanvragen kan een groot effect hebben op gemeenten. De impact wordt mede bepaald door de inbreng van gemeenten zelf. Deze en andere maatregelen in het asiel en migratiestelsel worden uitgewerkt in de gezamenlijke maatschappelijke opgave uit het IBp "Nederland en Migrant voorbereid". Voor deze agenda en de daarin verwoorde ambities zijn geen middelen beschikbaar gesteld.

Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen

Wat wil het kabinet?

Het Rijk wil afspraken met de VNG maken om gezamenlijk de acht geplande Landelijke Vreemdelingen Voorzieningen (LVV's) in de praktijk te ontwikkelen. Met de LVV's wordt een netwerk van voorzieningen gerealiseerd waarin vreemdelingen zonder recht op verblijf worden begeleid naar een duurzame

oplossing en daarbij tijdelijk onderdak krijgen. Deze ontwikkeling maakt onderdeel uit van de opgave "Nederland en migrant voorbereid" in het Interbestuurlijk Programma (IBp).

Wat betekent dit voor gemeenten?

De VNG is overleg met het ministerie van J&V over intensivering van de samenwerking met het Rijk en het komen tot gezamenlijke structurele oplossingen.

4 Onderwijs, Cultuur en Sport

Onderwijsachterstandenbeleid

Wat wil het kabinet?

Het kabinet vindt het belangrijk dat ieder kind tot zijn recht komt en zijn gaven en talenten kan ontwikkelen. In het primair en voortgezet onderwijs zet het kabinet in op gelijke onderwijskansen. Ten eerste door te investeren in vroeg- en voorschoolse educatie. Daardoor kan het aantal uren voorschoolse educatie aan kinderen die risico lopen op onderwijsachterstanden uitgebreid worden van 10 naar 16 uur per week en kan de kwaliteit worden verhoogd door inzet van hbo'ers. Ten tweede door het budget voor onderwijsachterstanden beter over het land te verdelen. Op basis van een door het CBS ontwikkeld model kunnen de risico's op achterstanden nauwkeuriger worden voorspeld en de middelen gerichter ingezet worden. De nieuwe verdeelsystematiek gaat voor gemeenten in per 1 januari 2019 en per schooljaar 2019–2020 voor scholen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De invoering van de nieuwe verdeelsystematiek leidt tot forse herverdeeleffecten. Met name in de grotere steden kan er, ondanks de intensivering, sprake zijn van lagere budgetten. Daar staat tegenover dat een aantal kleinere gemeenten voor het eerst middelen voor onderwijsachterstanden ontvangt of er flink op vooruitgaat. Om deze effecten iets te verzachten is een overgangsregeling ingesteld. Het kabinet maakt de precieze bedragen per gemeente in 2019 eind september bekent.. De intensivering van €170 miljoen per jaar valt in 2019 €40 miljoen lager uit omdat dat bedrag is gebruikt om een korting van eerder dat jaar teniet te doen. Op die manier wilde het kabinet voorkomen dat voorzieningen in 2018 werden afgebroken om ze in 2019 opnieuw op te bouwen. Van de intensivering moeten gemeenten de urenuitbreiding van 10 naar 16 uur betalen. 2019 geldt daarbij als overgangsjaar. Vanaf 2020 is het verplicht om een aanbod van 16 uur per week te doen voor kinderen die tot de (door de gemeente zelf vastgestelde) doelgroep behoren. Ook streeft het kabinet er naar om steeds meer hoger opgeleide medewerkers in de vroeg en voorschoolse educatie te hebben. Dit moet ook uit de intensivering worden bekostigd.

Cultuur, Erfgoed,Media

Wat wil het kabine?

Na jaren van onevenredige bezuinigingen op cultuur is het huidige kabinet een andere koers ingeslagen. Er komt in deze regeerperiode rijksgeld voor cultuur bij tot € 80 miljoen structureel, in 2019 gaat om het € 50 miljoen extra. Bij erfgoed betreft het eenmalig € 325 miljoen, in 2019 is hiervan € 140 miljoen beschikbaar. Helaas is het door ons gevraagde bedrag van € 30 miljoen jaarlijks voor de ook wettelijk noodzakelijke vernieuwing van de lokale omroepen niet gehonoreerd.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Cultuur: Voor € 25 miljoen zijn reeds in 2018 afspraken gemaakt over onder andere: cultuureducatie met kwaliteit, talentontwikkeling, scholenbezoek aan musea, volkscultuur, muziek in de klas en positief beoordeelde maar door onvoldoende budget niet meerjarig gehonoreerde instellingen bij het Fonds Podiumkunsten. Van de overige € 25 miljoen gaat een deel naar culturele organisaties, die ook lokaal aanbod verzorgen. Het betreft onder meer € 10 miljoen richting fondsen voor versterking talentontwikkeling en vernieuwing, € 3,8 miljoen voor ondernemerschap en arbeidsmarkt gelet op honorariumrichtlijnen en de Arbeidsmarktagenda culturele en creatieve sector; € 0,75 miljoen voor het Metropole orkest en € 0,6 miljoen voor investering in de popmuziek. Een ander deel is direct lokaal gericht. Zo wordt de toegankelijkheid van cultuur verbeterd mede door ondersteuning van het Jeugdfonds Sport & Cultuur, een extra bijdrage aan de Brede Regeling Combinatiefuncties en een regeling voor programmatische samenwerking bij het Fonds voor Cultuurparticipatie: in 2019 betreft dit € 2,9 miljoen. Er gaat € 2,0 miljoen richting proeftuinen op basis van stedelijke en regionale

profielen en € 0,9 miljoen naar filmeducatie. De besteding van € 1,73 miljoen wordt bekend gemaakt bij de Voorjaarsnota 2019.

Erfgoed: De vervanging van de fiscale aftrek voor het onderhoud van woonhuismonumenten in een uitgavenregeling wordt doorgezet. De verdeling van de extra erfgoedmiddelen was al in juni bekend gemaakt. Er zijn speciale financiële regelingen gekomen voor de restauratie van grote en andere bijzondere rijksmonumenten. Ook archeologische rijksmonumenten en scheepswrakken ontvangen meer geld. Vrijwilligers krijgen ondersteuning en de canon, inclusief erfgoededucatie vormen een aandachtspunt. Er komt rijksgeld ten behoeve van lokale kerkenvisies, een erfgoeddeal met de medeoverheden en digitale monumentenregistratie. Daarnaast zijn er financiën gericht op het ontwikkelen van normen voor duurzaamheid en herbestemming en het stimuleren van opleidingen en vakmanschap.

Media: Het kabinet zet in 2019 in op de versterking van met name regionale en lokale (onderzoeks) journalistiek. Hiervoor is € 5 miljoen beschikbaar. Samen met de minister van BZK en de VNG wil de minister van OCW/BVOM werken aan de verdere vorming van streekomroepen en professionalisering van lokale omroepen.

Openbare bibliotheken

Wat wil het kabinet?

In vervolg op de motie Asscher c.s. wordt voor de ontwikkeling van een aanpak gericht op de spreiding en bereikbaarheid van de fysieke bibliotheek voor 3 jaar jaarlijks € 1 miljoen begroot. In vervolg op de Midterm review over de Wet stelsel openbare bibliotheekvoorzieningen, die in 2017 is verschenen, ontvangt de Tweede Kamer in 2019 een evaluatie van de wet. Voor de door-ontwikkeling van het model voor e-lending van de digitale openbare bibliotheek wordt vanaf 2020 ongeveer € 2 miljoen extra uitgetrokken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De aanpak gericht op de spreiding en bereikbaarheid van de fysieke bibliotheken is voor kleine gemeenten van belang. Pilots moeten innovatie opleveren die voor andere gemeenten bruikbaar is. De collectie van de landelijke digitale bibliotheek zal de komende jaren groeien, waarmee een aantrekkelijker aanbod aan e-content kan worden aangeboden aan leden van lokale bibliotheken.

Bestrijding van laaggeletterdheid

Wat wil het kabinet?

Het actieplan 'Tel mee met Taal', met financiering door de ministeries van OCW (€ 12 miljoen), SZW (€ 5 miljoen) en VWS (€ 2 miljoen), wordt met één jaar verlengd tot eind 2019. Er is € 5 miljoen extra uitgetrokken. In 2019 wordt de Tweede Kamer geïnformeerd over de vervolgaanpak. Daarbij zal ook de bijdrage aan gemeenten voor volwasseneducatie op basis van Wet educatie beroepsonderwijs/ Web (€ 54 miljoen) betrokken worden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

'Tel mee met taal' blijft komend jaar bestaan uit vijf actielijnen:

1. Lokale netwerkaanpak
2. Stimuleren van taalakkoorden en taalscholing op de werkvloer
3. Leesbevordering
4. Innovatieve projecten (experimenten)
5. Kennis, Netwerken en Communicatie.

In 2019 kan gebruik gemaakt worden van de ondersteuning door de stichting Lezen en Schrijven en het Steunpunt Basisvaardigheden, van subsidies o.a. voor scholing en taalhuizen en de leesbevorderingsprojecten van de bibliotheken Boekstart (0-4 jarigen) en de Bibliotheek op school. In aansluiting op de ambitie in het IBp wordt 2019 als transitiejaar benut om met gemeenten te bespreken hoe de aanpak van laaggeletterdheid vanaf 2020 een verdere impuls kan krijgen.

5 Infrastructuur en Waterstaat

Algemeen

In de Rijksbegroting worden verschillende ambities genoemd die ook voor gemeenten gelden. Voorbeelden zijn:

- I&W stelt drie transities centraal: (1) veilige, slimme en groene mobiliteit, (2) klimaatadaptatie en (3) circulaire economie
- BZK zoekt 'de verbinding tussen de lokale democratie en de opgaven in het ruimtelijk-fysieke domein waaronder de woningbouw, energietransitie, bereikbaarheid en natuur en waterveiligheid'
- EZK stelt middelen beschikbaar voor de energietransitie.

Deze ambities komen terug in het Interbestuurlijke Programma (IBp) als gezamenlijke ambities van Rijk, provincies, waterschappen en gemeenten. Ook vertonen deze thema's onderling een sterke samenhang.

Wat opvalt aan de Rijksbegroting en de beleidsprogramma's is dat deze sectoraal zijn uitgewerkt en niet programmatisch. Cross-overs worden niet of nauwelijks gemaakt. Dit terwijl beleidsactiviteiten en het begrotingsregime neerslaan in de regio waar wel steeds meer (strategisch en bedrijfsmatig) op programmatische wijze gewerkt wordt. Er is daardoor sprake van tegengestelde systemen. Ter ondersteuning van de lokale en regionale uitvoeringskracht is het noodzakelijk dat het Rijk haar beleids- en begrotingssystematiek beter laat aansluiten bij de uitvoeringspraktijk van de regio's. Dit sluit aan bij de uitgangspunten van het interbestuurlijk programma.

Klimaatadaptatie

Wat wil het kabinet?

Met het Deltaprogramma en de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS2016) werkt het kabinet aan klimaatadaptatie. De ruimtelijke inrichting van Nederland wil het kabinet tijdig klimaatbestendig en waterrobuust maken, zodat Nederland in 2050 volledig is aangepast op klimaatverandering. In het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie is in 2017 recent geanalyseerd waar we nu staan. Daaruit is gebleken dat er meer moet gebeuren: plannen moeten worden omgezet in acties en op alle overheidsniveaus moet intensiever worden samengewerkt. Om het proces van ruimtelijke adaptatie te versnellen hebben de gezamenlijke overheden begin 2018 afspraken met elkaar gemaakt over het uitvoeren van stresstesten, het vastleggen van ambities en het opstellen van uitvoeringsprogramma's. In 2018 heeft het ministerie standaarden voor stresstesten ontwikkeld en een platform opgericht, zodat praktijkervaring kan worden gedeeld. In 2019 werken zij aan de voorbereiding van een wijziging van de Waterwet om een tijdelijke impulsregeling uit het Deltafonds voor de versnelling van de aanpak van wateroverlast in de regio's mogelijk te maken. Het Rijk zal die regeling in overleg met de medeoverheden vormgeven. Het Rijk, IPO, UvW en VNG werken verder samen aan een bestuursakkoord voor klimaatadaptatie.

Voor de financiering van het programma ruimtelijke adaptatie is een bedrag van € 6,7 miljoen toegekend vanuit de investeringsruimte. Een deel hiervan is bestemd voor het oprichten van een platform Ruimtelijke Adaptatie. Aanvullend op het lopende stimuleringsprogramma wordt in totaal € 20 miljoen gereserveerd om decentrale overheden te ondersteunen bij onder andere de uitvoering van stresstesten en risicodialogen en het uitvoeren van pilots. Deze middelen zullen volgend voorjaar vanuit het Deltafonds beschikbaar worden gesteld voor de jaren 2019 en 2020.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is positief dat het Rijk € 20 miljoen extra middelen reserveert voor pilots en de ondersteuning van waterschappen en gemeenten bij de uitvoering van stresstesten en risicodialogen in 2019 en 2020. Bovendien bereidt het Rijk een wijziging van de Waterwet voor om bijdragen uit het Deltafonds voor maatregelen in de regio's tegen wateroverlast mogelijk te maken. Op korte termijn wil de VNG met het

Rijk nadere afspraken maken over stimuleringsgelden voor klimaatadaptatie en voor gelden voor het uitvoeren van maatregelen voor wateroverlast en droogte.

Mobiliteit

Wat wil het kabinet?

Het kabinet streeft naar een slim en duurzaam vervoerssysteem waarvan de delen naadloos op elkaar aansluiten. Het Infrastructuurfonds wordt omgevormd tot een mobiliteitsfonds, waarin niet langer modaliteit maar de mobiliteit centraal staat. Het kabinet trekt in 2019 ruim € 7 miljard uit voor de aanleg, het beheer en het onderhoud van verkeersprojecten, openbaar vervoer en waterwegen. Volgend jaar komt € 60 miljoen beschikbaar om de files op korte termijn aan te pakken. Het kabinet stelt daarnaast € 100 miljoen beschikbaar om fietsgebruik te stimuleren door 40% cofinanciering aan regionale projecten. Daarnaast geeft de regering een hoge prioriteit aan verkeersveiligheid door het "Manifest Verkeersveiligheid: een nationale prioriteit" geheel over te nemen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Veel gemeenten zetten in op verhoging van kwaliteit van de leefomgeving; gezonde stad en aantrekkelijke leefomgeving. De gevolgen van mobiliteit hebben een direct effect op de leefomgeving. Voor gemeenten is het belangrijk dat steden, kernen en economische zones goed en veilig bereikbaar zijn. Gemeenten willen dan ook graag met de andere decentrale overheden en het Rijk aan de slag om een passend en schoon mobiliteitsaanbod, inclusief de fiets vorm te geven. Daarbij past een fonds dat gebaseerd is op mobiliteit en ruimte biedt voor alle vervoersmodaliteiten. De contouren van de Mobiliteitsfonds worden nog uitgewerkt.
Gemeenten delen de ambities op verkeersveiligheid. Er is alleen nog geen concrete toezegging dat handhaving in het verkeer wordt verbeterd. Voor de handhaving van verkeersveiligheid is te weinig politiecapaciteit beschikbaar. De inzet van gemeentelijke buitengewoon opsporingsambtenaren zou voor extra capaciteit kunnen zorgen.

Bodem en ondergrond

Wat wil het kabinet?

In de structuurvisie Ondergrond heeft het kabinet de belangrijkste uitdagingen rondom keuzes in de bodem en ondergrond benoemd. Centraal staat daarbij het evenwicht tussen benutten en beschermen. Het borgen van de drinkwatervoorziening en het veilig en verantwoord kunnen benutten van de ondergrond voor de transitie naar een duurzame energievoorziening zijn daarvan twee voorbeelden. In 2019 wordt dit nader uitgewerkt, onder andere door het aanwijzen van (aanvullende) strategische grondwatervoorraden.

Met de decentrale overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven gaat het Rijk samenwerken aan de problematiek van veenbodemdaling en het instellen van een nationale kennis- en informatievoorziening bodemdaling. Daarnaast wordt de verbinding gelegd met het bestuursakkoord Klimaat en Energie en het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie (DPRA).

In het tweede Convenant Bodem en Ondergrond 2016–2020 heeft het Rijk met medeoverheden afspraken gemaakt over de aanpak van bodemverontreinigingen en hoe het ondergrondbeleid verder vorm willen geven. Het Rijk stelt hiervoor financiële middelen ter beschikking. Na de mid-term review van 2018 worden de maatregelen van de bevoegde overheden voor het halen van de afgesproken convenants-doelen opnieuw geprioriteerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Bodem en ondergrond zijn voor gemeenten van significant belang voor het uitwerken van de maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie en klimaatadaptatie. Daarnaast heeft bodemdaling voor een aantal gemeenten een grote impact op de leefomgeving. Samenwerken, kennisdelen en opbouwen is de komende jaren essentieel voor gemeenten. Dit eens temeer nu met de Omgevingswet alle gemeenten bevoegd gezag worden.

6 Economische Zaken en Klimaat

Duurzaam

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft de ambitie om de CO2-uitstoot in 2030 terug te hebben gebracht met 49% en voert op EU-niveau gesprekken om een strengere norm aan te houden van 55%. Het kabinet benadrukt hierbij dat de energietransitie richting 2030 en 2050 onvermijdelijk geld kost. Om welk bedrag dit gaat en hoe de kosten hiervan precies worden ondervangen wordt weinig geconcretiseerd of uitgewerkt vooruitlopend op het Klimaatakkoord. Er wordt tegelijkertijd een sterke nadruk gelegd op doelmatigheid van de energietransitie. De kosten zouden niet investeringen en consumptie mogen verdringen. Er wordt daarbij ingezet op het grootschalig mogelijk maken van opvangen en opslaan van CO2-uitstoot en het aanboren van kleine gasvelden om verminderde gaswinning 'uit Groningen' deels te ondervangen. Zoals eerder aangekondigd zal het kabinet de salderingsregeling per 2020 vervangen door een 'terugleversubsidie'.Het kabinet benadrukt dat overheden en maatschappelijke partners in het kader van de verduurzamingsopgave gaan samenwerken in Regionale Energiestrategieën.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Om de energietransitie en de genoemde CO2-reductiedoelstellingen te realiseren is het van belang dat er concrete afspraken worden gemaakt met gemeenten over voldoende financiële middelen, wettelijke bevoegdheden en een 'speelveld dat op orde is' (bijvoorbeeld voldoende bouwers, installateurs, architecten, stedenbouwkundigen, enzovoort). Gemeenten moeten een regierol kunnen pakken in de Regionale Energiestrategieën en de grootschalige opgave in de gebouwde omgeving vorm te kunnen geven.

Gemeenten moeten de energietransitie uit kunnen leggen aan hun inwoners. De grote ruimtelijke impact behelst meer dan alleen een gesprek over doelmatigheid en het in stand houden van bestaande consumptiepatronen, niet voor niets hebben we het over een transitie. Van het rijk verwachten wij meer, zoals het actief betaalbaar maken van de transitie voor de gewone burger of die nu een eigen huis heeft of huurt. Financiële oplossingen buiten de gebaande paden, zoals gebouw gebonden financiering, horen hierbij.

Ontwikkelingen zoals het grootschalig opslaan van CO2 en het boren naar kleinschalige gasvelden kunnen vaak niet op voldoende maatschappelijk draagvlak rekenen. Met name de grootschalige opslag van CO2 moet worden gezien als onderdeel van de energietransitie en niet als eindoplossing. De voorgestelde verruiming van de SDE+ met CO2- reductie zal ook in dat licht bekeken moeten worden. Gemeenten vragen hiervoor aandacht van het rijk en zullen dit zelf actief/aandachtig volgen.

De salderingsregeling weegt voor bewoners mee bij het zelfstandig nemen van verduurzamingsmaatregelen aan hun huis. Gemeenten gaan ervan uit dat de terugleversubsidie dit blijft bieden en daarmee zorgt voor een terugverdientijd van 7 jaar.

Connectiviteit – 5G

Wat wil het kabinet?

Momenteel beschikt Nederland over hoogstaande mobiele en vaste infrastructuren. Maar om die ook in de toekomst te houden zijn investeringen in voldoende beschikbare, betrouwbare, innovatieve en snelle netwerken nodig. Dit maakt een beleidsintensivering noodzakelijk, bijvoorbeeld richting lokale overheden, specifieke sectoren, steden en maatschappelijke domeinen. Het actieplan digitale connectiviteit dat in 2018 is gepubliceerd zal de basis vormen voor deze verdere acties ook in 2019.

Na de besluitvorming over de toekomstige inrichting van de 3,5 GHz-band eind 2018 kan in 2019 het verdeelbeleid voor deze frequentieband vormgegeven worden (waaronder vergunningsvoorwaarden en uitgifte-moment). Tevens zal dan het uitgiftebeleid van de 26 GHz-band, die specifiek geschikt is voor het leveren van hoge capaciteit in 5G- netwerken, vormgegeven worden.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn aan het experimenteren met nieuwe innovatieve toepassingen. Bijvoorbeeld op het gebied van smart mobility en gezondheidszorg. Hiervoor is digitale connectiviteit een belangrijke randvoorwaarde. Wij pakken dit graag samen met het ministerie van EZK op. Voor gemeenten betekent de uitrol van 5G netwerken zeer veel. De verwachting is dat er 4 keer zoveel zenders worden geplaatst als met 4G. Dit betekent dat gemeenten goed moeten nadenken over de opstelplaatsen en hoe ze hier mee om willen gaan. Hierin zullen gemeenten samen met EZK willen optrekken om de overlast zoveel mogelijk te beperken.

Vernieuwde innovatie- en topsectorenaanpak (EZK)

Wat wil het kabinet?

De urgentie van wereldwijde maatschappelijke uitdagingen en de technologische doorbraken die daarvoor oplossingen kunnen aandragen maken gerichte samenwerking op kennis en innovatie noodzakelijk. Binnen de vernieuwde aanpak zijn daarom economische kansen van de maatschappelijke uitdagingen en de ambitie om een vooraanstaande rol te spelen op sleuteltechnologieën de centrale uitgangspunten. Dit betekent dat op initiatief van de verantwoordelijke departementen – en in nauwe samenspraak met de topteams, kennisinstellingen, bedrijfsleven en andere betrokken partijen zal worden gewerkt aan missies op de maatschappelijke thema's energietransitie en duurzaamheid; landbouw, water en voedsel; gezondheid en zorg; veiligheid, en gaat extra aandacht uit naar de sleuteltechnologieën die de technologische (kennis)basis vormen voor het aanpakken van deze uitdagingen. Dit doen topteams in nauwe samenwerking met kennisinstellingen en departementen.

Wat betekent dit voor gemeenten

Gemeenten werken aan grote maatschappelijke opgaven op het gebied van onder meer zorg, energie en klimaat en willen deze ook verbinden aan economische kansen. Zo hebben gemeenten als partner in 88 deals proposities ingediend in het kader van de Regio Envelop. Deals richten zich op meer dan alleen financiële impuls vanuit Rijk. Het omvat veelal ook een vraag aan het Rijk om te faciliteren in bijv. maken van cross-overs (betere verbinding sectorprogramma's van departementen). Dit is tevens een belangrijke ambitie van het interbestuurlijk programma. Voor gemeenten en provincies van belang dat Rijk hierin haar rol kan waarmaken en haar ambities ook verbindt en meewerkt aan het versterken van deze reeds lopende processen.

Circulaire economie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet zet sterk in op een volledig circulaire economie in 2050. Om de transitie naar een circulaire economie te versnellen en op te schalen, wordt samengewerkt met andere maatschappelijke organisaties, medeoverheden en het bedrijfsleven. In 2030 wordt een reductie van 50% nagestreefd van het nationale verbruik van primaire grondstoffen. In 2019 en verder worden acties uit de transitie-agenda's samen met de betrokken partijen uitgevoerd via uitvoeringsprogramma's.
Om de transitie te versnellen is het belangrijk dat kennis wordt gedeeld en inkopers en opdrachtgevers elkaar weten te vinden. Het kabinet gaat zich hiervoor inzetten door belangrijke instrumenten, kennis en innovatie op het gebied van circulaire economie te promoten en stimuleren. Waar nodig wordt wet- en regelgeving aangepast en internationale samenwerking opgezocht. Zo wil zij de Europese markt stimuleren voor secundaire grondstoffen, één van de belangrijke randvoorwaarden voor het realiseren van de genoemde transitie. Naast de nationale ambities werkt het kabinet in 2019 ook verder, samen met medeoverheden, aan de overgang naar een circulaire economie in de regio.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten zien het belang van een circulair Nederland en willen met het kabinet en andere partijen samenwerken om hier stappen in te zetten. Hierbij is van belang dat zowel producenten als consumenten concrete stappen kunnen zetten naar een meer circulaire economie. Het uitvoeren van de transitieagenda's biedt voor gemeenten een kans om op regionaal niveau het verschil te maken. Het is echter nog niet duidelijk of de noodzakelijke maatregelen of acties financieel uitgewerkt kunnen worden met het beschikbaar gestelde bedrag en hoe de verdeling plaatsvindt binnen de transitieagenda's. Gemeenten zullen in aanraking komen met het Versnellingshuis, waar circulaire initiatieven worden ondersteund en kennis en best practices worden ontwikkeld en verspreid. Duurzame initiatieven vanuit gemeenten zullen worden ondersteund, met als doel om kringlopen verder te sluiten en meer waarde uit afval te halen.

Afval

Wat wil het kabinet?

Het kabinet constateert dat teveel kunststof verpakkingen nog lastig opnieuw te gebruiken zijn. Enerzijds zet zij daarom in op verbetering van de kwaliteit van het kunststof verpakkingsafval dat wordt aangeboden voor recycling. Anderzijds worden producenten gestimuleerd om betere verpakkingen te gebruiken. Beperking van het afvalaanbod door huishoudens en bedrijven, bevordering van afvalscheiding en (voorbereiding voor) nuttig hergebruik, liefst door hoogwaardige recycling, zijn bijbehorende aandachtspunten. Voorgesteld wordt om de afvalstoffenbelasting voor het storten en verbranden van afvalstoffen te verhogen. Dit betekent dat gescheiden inzameling van afvalstoffen verder wordt gestimuleerd. Daarnaast gaat het kabinet de strijd aan met de plastic soup en hecht zij veel belang aan het voorkomen van zwerfafval. De hiervoor benodigde samenwerking met zowel gemeenten als het bedrijfsleven wordt gehandhaafd. Het kabinet stelt €16 miljoen beschikbaar over 2019 en 2020 voor monitoring, gedeeltelijke uitvoering van de transitieagenda's voor de transitie en het verder faciliteren van de circulaire opgave.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Op het gebied van inzameling van (gescheiden) afval en het voorkomen van zwerfafval zullen de inspanningen van gemeenten worden ondersteund en zullen gemeenten waar nodig worden gestimuleerd om zich te verbeteren.

Regeldruk

Wat wil het kabinet?

Het kabinet kiest voor een andere aanpak van het regeldrukbeleid. Het draait niet meer om 'belemmerende regeldruk', maar om regelgeving die ondernemers de ruimte tot vernieuwing geeft en tegelijkertijd publieke belangen borgt.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het is nog niet duidelijk hoe deze aanpak zich verhoudt tot de voorgestelde strengere Wet Markt & Overheid. Hierdoor dreigt juist (nog) meer (overbodige) regelgeving voor gemeenten. Dat komt de publieke belangen niet ten goede.

Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil MVI bij zowel het Rijk als decentrale overheden vergroten/versterken, met speciale aandacht voor klimaatneutraal en circulair inkopen.
Het kabinet trekt geld uit om decentrale overheden te helpen MVI verder te implementeren in hun organisaties.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Dit biedt gemeenten kansen om MVI binnen hun organisatie een boost te geven. Gemeenten kunnen gebruik maken van expertise en netwerken om MVI integraal onderdeel te maken van hun bedrijfsvoering.

7 Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

Interbestuurlijk programma – Vitaal Platteland (LNV)

Wat wil het kabinet?

In 2019 zet LNV in op de uitvoering van de afspraken uit het interbestuurlijk programma Vitaal Platteland waarin de verbinding van landbouw en natuur een grote rol speelt. Die afspraken zijn in 2018 tussen provincies, waterschappen, gemeenten en het Rijk gemaakt. Veel inzet wordt verwacht op experimenten en proeftuinen op dit gebied en op het verzamelen en ontsluiten van kennis. Vanuit het oogpunt van natuur gaat het daarbij om bijvoorbeeld de natuurinclusieve landbouw. Waar mogelijk zal hierbij ook worden geanticipeerd op de ambities en ideeën uit het deltaplan biodiversiteit, dat door maatschappelijke partijen in voorbereiding is.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het IBp thema Vitaal Platteland start met 15 gebieden in Nederland. Deze keuze is in eerste instantie geleid door de natuur- en landbouwopgaven. Met alle vier genoemde partijen is afgesproken dat er voldoende ruimte is om de bredere vitaal platteland thematiek, zoals gemeenten die zien, samen en van onderop in de agenda's van de 15 gebieden gekoppeld kunnen worden. De concrete vormgeving hiervan zal de komende periode plaatsvinden.

Regio Envelop (LNV)

Wat wil het kabinet?

De Minister van LNV coördineert in het kabinet de besluitvorming over de Regio Envelop (ad. € 950 miljoen.) in overleg met de Minister van BZK. Middelen worden uit de Regio Envelop uitgekeerd naar het Gemeente- of Provinciefonds dan wel naar de begroting van een ander departement. Met de Regio Deals wil het kabinet in partnerschap met de regio's meervoudige opgaven aanpakken die bijdragen aan de brede welvaart. Samen met publieke en private partners werken aan een integrale aanpak van ecologische, economische en sociale opgaven die in de regio spelen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De VNG pleitte in de vorige kabinetsperiode, met de Bruisende Steden alliantie, voor het beschikbaar stellen van middelen voor regiodeals en partnerschap van het Rijk in de regio. Regio's, waaronder ook gemeenten, kunnen in twee tranches een voorstel indienen bij het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Regio's moeten aan een aantal criteria voldoen die bijdragen aan de brede welvaart. Daarnaast dienen zij minimaal 50% te co-financieren met een omvang van minimaal 5 miljoen tot maximaal € 40 miljoen.
Voor de eerste tranche was € 200 miljoen beschikbaar gesteld en deze sloot op 1 september.
88 Regio's hebben een deal ingediend. De tweede tranche is nog niet bekend.

Sanering varkenshouderij (LNV)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet reserveert € 120 miljoen voor het op korte termijn verminderen van de geuroverlast door varkensbedrijven in veedichte gebieden door het saneren en beëindigen van locaties of bedrijven die willen stoppen. Het streven is voorts naar het verminderen van risico's voor de gezondheid van omwonenden en het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving in veedichte gebieden.
Voor het spoor van innovatie in stal- en veehouderijsystemen en brongerichte verduurzaming reserveert het kabinet € 60 miljoen, waarvan € 40 miljoen in de varkenshouderij. Verbinding wordt

gelegd met andere doelen zoals het klimaatakkoord.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De meeste veedichte gebieden in de varkenshouderij bevinden zich in de provincies Noord-Brabant, Limburg, Gelderland, Overijssel en Utrecht. Samen met o.a. vertegenwoordigers van gemeenten uit die gebieden werkt de VNG mee aan de uitwerking van de regeling. De verwachting is dat deze regeling in de eerste helft van 2019 bekend gemaakt wordt.

8 Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Arbeidsmarkt in balans

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil werken aan een arbeidsmarkt die in balans is. Het kabinet stelt dat vaste werknemers, flexwerkers en zzp'ers concurrenten van elkaar zijn geworden. Daarom vindt het kabinet het belangrijk om nu in te grijpen daar waar regelgeving onnodig knelt of juist teveel ruimte biedt. Voor de uitdagingen op lange termijn stelt het kabinet een onafhankelijke commissie in die onderzoekt of de verschillende stelsels van het arbeidsrecht, sociale zekerheid en fiscaliteit nog aansluiten bij een toekomstbestendige arbeidsmarkt.

Wetgeving waarmee het kabinet nu ingrijpt, is het wetsvoorstel Arbeidsmarkt in balans. Daarmee beoogt het kabinet het in dienst nemen van mensen weer aantrekkelijk te maken. Het wetsvoorstel heeft als beoogde ingangsdatum 2020 en houdt o.a. in dat:

- Werknemers vanaf het begin van hun arbeidsovereenkomst recht krijgen op een transitievergoeding bij ontslag. Nu is dat na twee jaar in dienst
- Werknemers krijgen na drie jaar recht op een vast contract in plaats van de huidige twee jaar. In die drie jaar kunnen drie contracten worden afgesloten
- In een arbeidsovereenkomst voor onbepaalde tijd kan straks een proeftijd van maximaal vijf maanden worden afgesproken. In een tijdelijk contract van twee jaar of langer kan een proeftijd van maximaal drie maanden worden overeengekomen
- Er komt een nieuwe ontslaggrond bij: de i-grond. Hierdoor kan een werkgever verschillende ontslagredenen met elkaar combineren in een ontbindingsverzoek

Wat betekent dit voor gemeenten?

De beoogde ingang van de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren (Wnra) is 1 januari 2020. Deze wet regelt dat ambtenaren zoveel mogelijk dezelfde rechten en plichten krijgen als werknemers in het bedrijfsleven. Als deze normalisering ingaat voor gemeenten, gelden de wijzingen in het wetsvoorstel Arbeidsmarkt in balans ook voor gemeenten.

Arbeid en zorg

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil dat ouders werk en de zorg voor kinderen goed kunnen combineren. Het kabinet vindt het belangrijk dat ouders na de geboorte van hun kind tijd met hun gezin door kunnen brengen. Door de Wet Invoering Extra Geboorteverlof (WIEG) veranderen de volgende zaken:

- Met ingang van 1 januari 2019 krijgt de partner van de moeder eenmaal de wekelijkse arbeidsduur betaald geboorteverlof. Dit was voorheen twee dagen betaald kraamverlof
- Met ingang van 1 juli 2020 krijgt de partner vijfmaal de wekelijkse arbeidsduur aanvullend geboorteverlof met een UWV-uitkering van 70% van het (maximum) dagloon
- Het adoptie- en pleegzorgverlof voor ouders wordt verlengd van vier naar zes weken per 1 januari 2019

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten geldt ook de Wet Invoering Extra Geboorteverlof. Voor gemeenten betekent de uitbreiding van het geboorteverlof een kostenstijging door de uitbreiding van de omvang (van twee dagen naar een werkweek). In de CAR UWO is geregeld dat de ambtenaar die op grond van de wet recht heeft op adoptie- of pleegzorgverlof, gedurende dit verlof aanspraak heeft op doorbetaling van zijn salaris. De uitbreiding van vier naar zes weken geldt ook voor de doorbetaling en leidt dus tot een kostenstijging voor gemeenten.

Pensioen

Wat wil het kabinet?

Na een periode van gezamenlijke probleemanalyse en gemeenschappelijk overleg hoopt en vertrouwt het kabinet erop dat op korte termijn samen met de sociale partners de noodzakelijke stappen gezet kunnen worden om ons pensioenstelsel klaar te maken voor de toekomst. Het toekomstige pensioenstelsel moet passen bij onze samenleving en arbeidsmarkt die pluriform en in beweging zijn. Het is van belang dat het pensioen transparanter wordt voor deelnemers en uitlegbaar naar toekomstige generaties. De herverdeling via de doorsneesystematiek verdwijnt. Sterke elementen uit ons huidige stelsel blijven behouden: collectieve uitvoering die zorgt voor lage kosten, risicodeling die levenslange uitkeringen mogelijk maakt en de verplichtstelling die ervoor zorgt dat een heel groot aantal werknemers aanvullend pensioen opbouwt. Na ontvangst van het SER-advies zal in samenwerking met sociale partners en de pensioensector de uitwerking ter hand worden genomen en wetgeving worden voorbereid om naar verwachting in 2020 het nieuwe pensioenstelsel in te voeren.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een toekomstbestendig pensioen als onderdeel van het arbeidsvoorwaardenbeleid hoort bij goed werkgeverschap en moderne arbeidsrelaties. De ambities van het kabinet zijn helder, maar er is nog geen Pensioenakkoord met sociale partners. Uiteraard hopen wij dat het kabinet snel de noodzakelijke stappen met ons wil zetten voor een nieuw pensioenstelsel. De elementen van het nieuwe pensioenstelsel moeten bijdragen aan transparantie van het pensioenstelsel, een reductie van complexiteit van de pensioenregeling en een introductie van keuzemogelijkheden voor aanvullende pensioenproducten. Wij willen een collectieve, betaalbare pensioenregeling die generatiebestendig is met een stabiele pensioenpremie. Hierbij is van belang dat een stijging of daling van de pensioenpremie in de toekomst beter te voorspellen is, waardoor wij optimaal rekening kunnen houden met de ontwikkeling van de pensioenkosten voor de arbeidsvoorwaardenruimte.

Participatiewet – Wet banenafspraak en quotumregeling

Wat wil het kabinet?

Het kabinet ziet af van de invoering van loondispensatie in de Participatiewet. Tijdens de uitwerking is gebleken dat het niet mogelijk is om loondispensatie in de Participatiewet zo in te richten dat het voor iedereen simpeler en beter wordt. Het doel van het kabinet blijft ongewijzigd: meer mensen met een arbeidsbeperking aan het werk. Daartoe zet het kabinet in op een breed offensief voor vereenvoudiging en meer werk voor mensen met een arbeidsbeperking.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor de gemeentelijke werkgevers gaan er veranderingen plaatsvinden. Zo gaat de inkoop van diensten meetellen en wordt de inleenadministratie overbodig. De invoering van het instrument loondispensatie is van de baan en het bestaande instrument loonkostensubsidie wordt verbeterd en vereenvoudigd. De verwachting is dat de matching tussen werkgevers en werknemers een impuls krijgt, evenals beschut werk. Daarnaast worden de Wajongregels logischer en meer stimulerend om te studeren of te werken. Per 2020 zal het instrument loonkostenvoordeel structureel zijn in plaats van een tijdelijke maatregel.

Macrobudget voor de bijstandsverstrekking.

Zie financiële paragraaf

Inburgering

Wat wil het kabinet?

Inburgering wordt onderdeel van een breder integratieproces van nieuwkomers. Gemeenten krijgen meer regie over de uitvoering van inburgering zodat zij dit kunnen koppelen aan geleiding naar werk, en onderwijs. Het nieuwe inburgeringsstelsel stelt hogere taaleisen (van niveau A2 naar B1) aan inburgeraars. Het doel is op een zo hoog mogelijk taalniveau inburgeraars sneller aan het werk te krijgen. Hiervoor worden meerdere instrumenten ingezet. In de bijbehorende financiële paragraaf wordt het huidige regime nog gehandhaafd. Voor de niveauverhoging is € 70 miljoen uit het regeerakkoord nu ook opgenomen in de Rijksbegroting.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten krijgen er vanaf 2020 een taak bij en gaan inburgeringstrajecten voor nieuwkomers inkopen. Dit betekent dat zij hun integrale aanpak rondom inburgering kunnen door ontwikkelen. Zij zullen meerdere instrumenten kunnen inzetten om effectieve inburgering te bereiken. Middels een brede intake zal de gemeente voor iedere nieuwkomer een persoonlijk plan opstellen: het Plan Inburgering en Participatie (PIP). Dit is maatwerk: een persoonlijk programma voor het leren van de taal in combinatie met werk, vrijwilligerswerk, studie of stage met alternatieve leerroutes voor hen die niet in staat zijn het examen af te leggen. Onderdeel hiervan is ook dat gemeenten in de eerste periode de vaste lasten, zoals huur, energiekosten en de verplichte verzekeringen vanuit de bijstand gaan betalen. De duur van deze ondersteuning verschilt per persoon. VNG is in gesprek met SZW om te komen tot een goed inburgeringsstelsel. Naast structurele financiering is voor gemeenten hierbij ook belangrijk dat er een vergoeding voor de invoeringskosten en een overbruggingstermijn komt.

Diversiteit

Wat wil het kabinet?

De diversiteit in Nederland neemt toe. Ondanks verbeteringen ondervinden Nederlanders met een migratieachtergrond nog een achterstand op de arbeidsmarkt. Het kabinet is van mening dat meedoen, het hebben van een betaalde baan, de beste manier is om te integreren. Discriminatie op de arbeidsmarkt is onacceptabel. In het programma Verdere integratie op de arbeidsmarkt (VIA)werken Rijk, sociale partners, gemeenten en representanten uit het bedrijfsleven samen aan de verbetering van de arbeidsmarktpositie van Nederlanders met een migratieachtergrond.

Wat betekent dit voor gemeenten?

De kennis en gegevens die het programma VIA oplevert kunnen gemeenten gebruiken om bij te dragen aan het inlopen van de achterstanden die Nederlanders met een migratieachtergrond op de arbeidsmarkt ervaren. Het levert een positieve bijdrage aan de gemeentelijke uitkeringsbestanden.

Incidentele middelen armoede en problematische schulden 2018-2020

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt voor drie jaar (2018-2020) in totaal € 80 miljoen ter beschikking voor het voorkomen van schulden en de bestrijding van armoede, in het bijzonder onder kinderen. Ruim € 71 miljoen wordt via een decentralisatie-uitkering, ondersteund door bestuurlijke afspraken met de VNG, aan gemeenten toegekend. Bijna € 9 miljoen wordt ingezet ter versterking van de landelijke ondersteuning van gemeenten door kennisontwikkeling, professionalisering, kennisuitwisseling, monitoring en coördinatie. Het Rijk en de VNG geven, via de bestuurlijke afspraken, samen invulling aan de monitoring en evaluatie van deze middelen, passend bij de decentrale bevoegdheden van gemeenten.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten krijgen incidentele middelen voor armoede en schulden. Het ging om € 27 miljoen in 2018 en het gaat om € 22,5 miljoen in 2019 en € 22,5 miljoen in 2020. Deze middelen worden via de decentralisatie-uitkering Schulden en armoede onder gemeenten verdeeld volgens de maatstaf "lage inkomens met drempel". Door gebruik te maken van deze maatstaf krijgen gemeenten met relatief veel huishoudens met lage inkomens de meeste middelen.
Doel is om met deze middelen een impuls te geven aan:

- de verbetering van de toegang tot en effectiviteit van de gemeentelijke schuldhulpverlening
- versterking van de lokale regiefunctie van het (kindgericht) armoedebeleid

Hoe gemeenten hier invulling aan geven is afhankelijk van de lokale context. De keuze voor een decentralisatie-uitkering biedt gemeenten ook vrijheid in de besteding van de middelen. (Financiële) verantwoording erover wordt afgelegd aan de gemeenteraad.

Daarnaast is afgesproken om de komende jaren op landelijk niveau inzicht te krijgen in de wijze waarop gemeenten deze incidentele middelen waarderen en besteden, en of deze extra inzet leidt tot versterking van het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid. Dit beeld wordt gedurende de komende drie jaren zoveel mogelijk gevormd op basis van input van klankbordgroepen en bestaande instrumenten en cijfers.

Vereenvoudiging beslagvrije voet

Wat wil het kabinet?

De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet ondervangt knelpunten in de huidige regeling. De wet wijzigt de berekeningswijze van de beslagvrije voet, de gegevens die daarvoor met verschillende instanties dienen te worden uitgewisseld, en het uiteindelijke proces tot vaststelling van de beslagvrije voet.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Voor gemeenten is het van belang dat de beslagvrije voet correct wordt vastgesteld en gehanteerd. Vaak wordt de beslagvrije voet te laag vastgesteld, waardoor burgers in problemen kunnen komen. Een eenduidige en eenvoudige vaststelling van de beslagvrije voet, waarbij alle partijen dezelfde rekenregels hanteren is een stap in de goede richting. Daarbij is van belang dat de berekening ook inzichtelijk wordt gemaakt naar de burger.

Grondslag gegevensuitwisseling vroegsignalering schulden

Wat wil het kabinet?

In 2018 en 2019 zal een wijziging van de Wet Gemeentelijke Schuldhulpverlening (Wgs) worden voorbereid om gegevensuitwisseling voor vroegsignalering te faciliteren. Het kabinet wil problematische schulden tegengaan door een versterkte inzet op preventie en vroegsignalering. Het belang van een wettelijke grondslag voor vroegsignalering is evident.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Zonder een heldere wettelijke basis voor vroegsignalering zullen gemeenten en hun samenwerkingspartners steeds opnieuw geconfronteerd worden met de vraag: mogen we deze gegevens met elkaar uitwisselen, gelet op de privacywetgeving? Veel gemeenten zijn aan de slag met preventie en vroegsignalering Een wettelijke grondslag zal helderheid verschaffen en het zal eerder leiden tot het gewenste resultaat nl er vroeg bij zijn

Verbreding van het beslagregister

Wat wil het kabinet?

Om te komen tot een betere afstemming van beslagen en de beslagpositie van de schuldenaar, komt er een centrale registratie van beslagleggingen die alle invorderende partijen bijgehouden en raadplegen

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Dit betekent een aanzienlijke verlichting van administratieve processen en een vereenvoudiging daarvan. Een toekomstbestendige inbedding van deze gegevensuitwisseling in de ICT-systemen van de verschillende organisaties vraagt de nodige inspanning van en samenwerking tussen de betrokken organisaties. Uit onderzoek, in opdracht van het ministerie van SZW door KPMG, zijn twee richtingen van gegevensuitwisseling gekomen. In 2019 zullen wij samen met gemeenten, het ministerie en de betrokken overheidsinstanties oplossingsrichtingen voor gegevensuitwisseling onderzoeken en een keuze maken.

Adviesrecht gemeenten schuldenbewind

Wat wil het kabinet?

Het conceptwetsvoorstel adviesrecht gemeenten bij schuldenbewind ligt voor in een internetconsultatie. Het conceptwetsvoorstel beoogt ten eerste gemeenten in staat te stellen hun regierol bij schuldhulpverlening beter te vervullen. Dit wordt bewerkstelligd doordat in gevallen waarin de instelling van schuldenbewind wordt verzocht, de gemeente hiervan op de hoogte wordt gesteld. Op deze manier kan de gemeente bijvoorbeeld de betrokkene (ook) aanbieden op andere wijze ondersteuning te geven en de rechter daarvan via het advies in kennis stellen. Ten tweede biedt het wetsvoorstel de rechter de mogelijkheid om alternatieve vormen van ondersteuning af te wegen bij de beoordeling van het verzoek tot instelling van een schuldenbewind.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Dit conceptwetsvoorstel kan helpen om ervoor te zorgen dat beschermingsbewind een schakel wordt in de integrale keten van ondersteuning van inwoners. Met dit conceptwetsvoorstel zullen gemeenten iets eerder betrokken worden in het proces. Wij hebben een bestuurlijke reactie in voorbereiding met randvoorwaarden en aandachtspunten voor de nadere uitwerking van het wetsvoorstel. Na bestuurlijke consultatie zal dit in oktober op onze website geplaatst worden. Wij zullen aan de hand van onze reactie in gesprek gaan met de ministeries SZW en J&V over het vervolgproces van het concept wetsvoorstel.

Brede schuldenaanpak in Interbestuurlijk programma (IB)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet heeft in 2018 de brede schuldenaanpak gepresenteerd. In het bijbehorende actieplan zijn de maatregelen uitgewerkt en gericht op het terugdringen van het aantal mensen met problematische schulden en op een effectievere dienstverlening aan mensen met schulden. Binnen de brede schuldenaanpak worden drie actielijnen onderscheiden. Ten eerste preventie en vroegsignalering, ten tweede ontzorgen en ondersteunen en ten slotte zorgvuldige en maatschappelijk verantwoorde incasso. In het kader van ontzorgen en ondersteunen zullen het Rijk en gemeenten in het kader van het Interbestuurlijk Programma afspraken uitwerken om tot een vernieuwende schuldenaanpak en een verbeterde toegang tot de schuldhulpverlening te komen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Wij zijn samen met gemeenten in gesprek met de grote uitvoerders (Belastingdienst, CJIB, DUO, UWV, SVB en CAK) en de betrokken zeven departementen over de uitwerking van het Interbestuurlijk programma (Ibp). Dit doen we langs drie lijnen: a) voorkomen van schuldenproblematiek en vroegsignalering, b) sociale incasso en c) effectieve integrale schuldhulpverlening en beschermingsbewind.

Interdepartementaal beleidsonderzoek Toeslagenstelsel

Wat wil het kabinet?

Het kabinet start een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar het Toeslagenstelsel. Het eerste deelonderzoek gaat om het verkennen van maatregelen die gericht zijn op het beter faciliteren van burgers, op het verder terugbrengen van terugvorderingen en nabetalingen in aantal en hoogte daarvan, en het sneller waarnemen van veranderingen in de persoonlijke omstandigheden van burgers.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het IBO kan uiteindelijk bijdragen aan een betere en snellere dienstverlening die past bij de persoonlijke omstandigheden van burgers. Daardoor worden de voorwaarden voor het recht op toeslag en de gehanteerde uitvoeringssystematiek uiteindelijk minder ingewikkeld en belastend. Dit kan eraan bijdragen dat de schuldenproblematiek van inwoners kleiner wordt of niet ontstaat.
Het huidige toeslagenstelsel is erg complex en de uitvoering ervan kan de schuldenproblematiek bij burgers vergroten. Voor veel mensen met een geringe "doe-capaciteit" is het systeem van toeslagen, voorzieningen en inkomensondersteuning een doolhof. Juist deze groep is vaak opgezadeld met een riskant en ingewikkeld inkomen. Mensen ontvangen hun inkomen uit meerdere bronnen en op meerdere betaaldata in de maand. Mede gelet op de stress die het leven in armoede en schulden voor velen met meebrengt, maakt dit het voeren van een gezonde financiële huishouding zeer lastig. Daarbij komt dat kleine fouten soms grote gevolgen voor inwoners kunnen hebben. Het IBO is daarmee een goede eerste stap. Wij zullen in gesprek gaan met de departementen om als gemeenten in dit proces een actieve inbreng te kunnen leveren.

Leven lang ontwikkelen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een doorbraak realiseren op het gebied van een Leven Lang Ontwikkelen (LLO) en een positieve en sterke leercultuur tot stand brengen. Op de arbeidsmarkt doen zich flinke verschuivingen voor in gevraagde kennis en vaardigheden. Het is van belang om vooruit te kijken. Het kabinet wil daarom dat mensen zich niet pas (bij)scholen bij werkloosheid of dreigend baanverlies, maar leren en ontwikkelen zien als vanzelfsprekende onderdelen van hun werk en hun leven. Voor het jaar 2019 wordt € 1,5 miljoen beschikbaar gesteld voor de verbetering van randvoorwaarden daarvoor. De kern van de voorgestelde aanpak is het stimuleren van de eigen regie van mensen op hun loopbaan en hun leven, zodat ze zich kunnen blijven ontwikkelen en hun eigen keuzes kunnen maken.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een sterke en breed gedragen leercultuur vraagt om een brede aanpak, waarbij ook gemeenten een rol spelen. De primaire verantwoordelijkheid voor leven lang ontwikkelen ligt bij werkgevers en werknemers. De overheid zorgt voor de noodzakelijke randvoorwaarden en de ondersteuning van mensen zonder werkgever/opdrachtgever. Gemeenten kunnen dit onder andere doen door scholing van uitkeringsgerechtigden. Gemeenten en arbeidsmarktregio's kunnen tevens benaderd worden om het thema LLO uit te werken, omdat bij het versterken van een ondersteuningsstructuur bijvoorbeeld aangesloten kan worden bij de regionale infrastructuur rond leren en werken zoals de leerwerkloketten.

Loonkostenvoordelen

Wat wil het kabinet?

Het Loonkostenvoordeel (LKV) voor de doelgroep Banenafspraak en scholingsbelemmerden is niet langer beperkt tot 3 jaar maar geeft per 2020 structureel recht op LKV. De uitbreiding is bedoeld om het arbeidsmarktperspectief van mensen met een arbeidsbeperking duurzaam te vergroten.
De loonkostenvoordelen (LKV) bestaan sinds 2018 en zijn in de plaats gekomen van de mobiliteitsbonussen voor ouderen en arbeidsgehandicapten. De LKV's zijn tegemoetkomingen in de loonkosten voor werkgevers met als doel om specifieke groepen met een kwetsbare positie op de arbeidsmarkt aan een baan te helpen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Dit besluit kan gemeenten faciliteren bij het plaatsen van werkzoekenden uit de doelgroep Banenafspraak en scholingsbelemmerden. Werkgevers krijgen een structurele financiële tegemoetkoming als zij iemand uit de doelgroep in dienst nemen. Dit kan duurzame plaatsing bevorderen.

Meedoen in de samenleving - tegenprestatie

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil dat iedereen kansen krijgt om mee te doen. Werk is goed voor mensen. De waarde van werk is dat het bijdraagt aan persoonlijke ontwikkeling en werk hangt positief samen met gezondheid en geluk. Werk is de beste remedie tegen armoede, schulden en sociale uitsluiting.

Het kabinet gaat onder andere in gesprek met gemeenten over de wijze waarop zij actief uitvoering geven aan de bestaande tegenprestatie.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben in een verordening vastgelegd hoe zij invulling geven aan de tegenprestatie. De ervaringen die gemeenten in de praktijk tegenkomen zijn input voor het gesprek hierover met het kabinet.

Perspectief op werk

Wat wil het kabinet?

In de huidige krapte op de arbeidsmarkt wil het kabinet de kans grijpen om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk te helpen. Hiervoor wil men met werkgevers, werknemers, gemeenten, UWV en onderwijsveld afspraken maken in het actieplan Perspectief op werk. Daarnaast wil het kabinet de werkgeversdienstverlening en matching in de regio versterken. Het kabinet stelt hiervoor tweemaal € 35 miljoen beschikbaar, in 2019 en 2020.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Voor gemeenten biedt dit een kans om tot afspraken met partijen te komen over een extra impuls naar werk en tegelijkertijd de kwaliteit van de dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden te verbeteren. Hierbij is het belangrijk om te komen tot afspraken met werkgevers in branches en arbeidsmarktregio's. Gezien de termijn zal gewerkt moeten worden binnen het huidige systeem en geldende regels. Daarnaast kan met publieke arbeidsbemiddelaars verder worden gewerkt aan verbetering van het matchingsproces in de regio.

Versoepelen van de overgang tussen uitkering, instrumenten en werk

Wat wil het kabinet?

Het kabinet constateert dat mensen zich belemmerd kunnen voelen om stappen te zetten richting werk, uit onzekerheid en vrees om rechten te verspelen of er in inkomen op achteruit te gaan. Het wil daartoe maatregelen treffen om deze belemmeringen te voorkomen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten hebben al eerder vastgesteld dat de flexibilisering van de arbeidsmarkt perverse prikkels tot gevolg kan hebben; mensen kiezen voor zekerheid in een onzekere situatie. Dit betreft ook de overgangen tussen de verschillende instrumenten dagbesteding, beschut werk, banenafspraak en regulier werk. Er is daarom bij gemeenten behoefte aan meer manoeuvreerruimte in bestaande regelgeving om, vanuit financieel oogpunt en zekerheid voor betrokkenen, zowel de toeleiding naar deeltijdwerk en tijdelijk werk beter mogelijk te maken, als wel ruimte om makkelijker te switchen in de keten. Het huidige systeem van inkomensvoorziening en instrumenten werkt hierin belemmerend. In dit verband verdient ook een meer integrale aanpak en een visie op inclusiviteit binnen het sociaal domein aandacht. Er moet ruimte zijn voor aanpakken die aansluiten op veel voorkomende correlaties,

problematiek en vormen van activering. Het kabinet lijkt met het voorstel een eerste stap te hebben gezet in een richting die nadere uitwerking behoeft.

Meer mensen met een arbeidsbeperking naar werk

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil stimuleren dat meer mensen met een arbeidsbeperking gaan werken. Er ligt een grote opgave om iedereen een kans te geven op de arbeidsmarkt. Het kabinet heeft vastgesteld dat zijn eerder voorgenomen wijziging om over te gaan tot een systeem van loondispensatie hier niet aan bij draagt. Het kabinet zet daarom met verschillende partijen in op een breed offensief voor vereenvoudiging van de huidige systematiek, onder handhaving van de loonkostensubsidie, en wil bij de begrotingsbehandeling SZW eind dit jaar met nadere voorstellen komen.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn blij, en opgelucht, dat het voorstel voor loondispensatie, dat op weinig draagvlak kon rekenen, van de baan is. De opgave om meer mensen naar werk toe te leiden, en niet alleen mensen met een arbeidsbeperking, blijft bestaan. Gemeenten willen een bijdrage leveren aan een verdere vereenvoudiging van het bestaande systeem, waar zowel werkgevers, betrokken werknemers en gemeenten voordeel van kunnen hebben. Dit biedt ruimte om de doelstelling voor meer plaatsingen te realiseren. Bij de verdere uitwerking en invulling van de plannen willen gemeenten, naast vereenvoudiging, ook aandacht vragen voor maatregelen om duurzaamheid van banen te bevorderen.

Naleving van de Participatiewet

Wat wil het kabinet

Het kabinet wil stimuleren dat mensen naar vermogen meedoen in de samenleving. Hierbij is aandacht voor uitvoering en handhaving essentieel. Het beleid is erop gericht fraude met uitkeringen te bestrijden in het belang van de financiële houdbaarheid en het behouden van het maatschappelijk draagvlak voor het sociale stelsel. Daarvoor zet het kabinet in op verhoging van de effectiviteit van handhaving, waarbij nieuwe inzichten uit onderzoeken en de mogelijkheden van de inzet van data een belangrijke rol spelen. Wel geeft het kabinet aan dat de verantwoordelijkheid voor het naleven van de regels in eerste instantie bij de burgers zelf ligt.

Wat betekent dit voor gemeenten

Vanwege de verantwoordelijkheid van gemeenten voor de uitvoering van de Participatiewet, blijft de gemeente een rol spelen bij de handhaving hiervan. Gemeenten stimuleren en faciliteren burgers de regels na te leven, door voorlichting en gedragsbeïnvloeding. Waar nodig voeren zij controle uit en sanctioneren als er fraude wordt geconstateerd. Daarnaast passen zij ook nieuwe inzichten toe en verkennen zij de mogelijkheden voor de inzet van data om onrechtmatigheden snel in kaart te brengen.

9 Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Gezondheid/Preventieakkoord

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil een Nationaal Preventieakkoord sluiten met onder andere patiëntenorganisaties, zorgaanbieders, zorgverzekeraars, gemeenten, sportverenigingen en sportbonden, bedrijven en maatschappelijke organisaties. Het kabinet wil dat het preventieakkoord, dat in het najaar van 2018 wordt gesloten, een zichtbare bijdrage levert aan de afname van het aantal rokers, het problematisch alcoholgebruik en mensen met overgewicht en obesitas. Nu rookt nog ruim 23% van de volwassenen en ruim 10% van de jongeren, drinkt ruim 9% van de volwassenen overmatig en heeft bijna de helft van de volwassenen en ruim 13% van de jongeren overgewicht.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Een landelijk preventieakkoord kan hiervoor de juiste randvoorwaarden creëren voor gemeentelijk beleid. De VNG wil zich inzetten voor de vorming van lokale of regionale preventieakkoorden. Gemeenten kunnen met hun lokale partners afspraken maken om op preventie in te zetten. De maatregelen uit het preventieakkoord kunnen daarbij helpen. Hoewel het kabinet stelt dat de achterliggende problemen bij de groepen met de hoogste ziektelast hiermee kunnen worden aangepakt, is dit voor een gemeenten een flinke uitdaging. Gemeenten hebben kennis en middelen nodig. Het is nog niet helder of daar vanuit het rijk in voldoende mate aan tegemoet gekomen wordt.

Overgang Wmo en Wlz

Wat wil het kabinet?

Bij de overgang van zorg en ondersteuning vanuit de Zvw en/of Wmo naar zorg vanuit de Wlz kunnen cliënten in de thuissituatie te maken krijgen met een terugval in uren zorg (omdat de inzet van Wlz-zorg thuis aan financiële grenzen is gebonden). Om de gevolgen van deze zogenaamde zorgval te verminderen is besloten om de maatwerkregelingen zoals extra kosten thuis (EKT) en de meerzorgregeling te verruimen. Om dit te kunnen financieren zijn extra middelen nodig oplopend tot € 40 miljoen in 2022.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Onduidelijk is of de extra middelen voldoende zijn voor de ambities. Cliënten in de Wlz krijgen niet alleen te maken met de zorgval maar betalen ook een veel hogere eigen bijdrage voor Wlz zorg dan in de Wmo. Een deel van de cliënten die in aanmerking komt voor zorg uit de Wlz kiest er om die reden voor om in de Wmo te blijven. De invoering van het abonnementstarief zal deze ontwikkeling alleen maar versterken. Daardoor neemt de (financiële) druk op de Wmo toe. Invoering van het abonnementstarief in de Wmo is mede om die reden onwenselijk.

Eigen bijdragen in de Wmo, invoering abonnementstarief

Wat wil het kabinet?

Het kabinet neemt een aantal maatregelen om de stapeling van eigen betalingen in de (langdurige) zorg en ondersteuning te verminderen. Dit gebeurt in 2019 door in elk domein de eigen betalingen te beperken en daardoor ook de last van de totale stapeling te verminderen. Dit gebeurt door vier maatregelen: 1) de invoering van het abonnementstarief in de Wmo, 2) een halvering van de vermogensinkomensbijtelling (VIB) voor de eigen bijdragen in de Wlz en Wmo 2015 (van 8% naar 4% van het vermogen), 3) een verkorting van de overgangstermijn van de lage eigen bijdrage voor

Wlz-zorg en beschermd wonen (intramuraal) en 4) een verkorting van de termijn waarover het CAK met terugwerkende kracht een eigen bijdrage mag opleggen. Zo'n 180.000 huishoudens (kleine 40% van het totaal van de Wmo-cliënten) zullen financieel profiteren van het abonnementstarief. Door het halveren van het VIB percentage profiteren nog eens circa 60.000 mensen in de Wlz en circa 2.000 in Wmo 2015 die een eigen bijdrage betalen voor beschermd wonen.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het invoeren van de maximale eigen bijdrage van € 17,50 per vier weken per 2019 en het invoeren van het abonnementstarief van € 19,- per maand per 2020 betekent voor gemeenten inkomstenderving en meeruitgaven (als gevolg van de aanzuigende werking). Een deel van de meeruitgaven en inkomstenderving wordt per 2019 gecompenseerd in het gemeentefonds (€ 145 miljoen). Er blijft nog een deel niet gecompenseerd (€ 45 miljoen, bron: herberekening CPB kosten invoering abonnementstarief). Het is een kostbare maatregel en het doet geweld aan de uitgangspunten in de Wmo. Wij maken samen met het ministerie van VWS een monitor om per 2019 de aanzuigende werking en onbedoelde beleidseffecten van het invoeren van het abonnementstarief te kunnen monitoren.

De amvb voor de maximalisering van de eigen bijdragen op € 17,50 per 2019, wordt naar verwachting eind september of begin oktober 2018 gepubliceerd. De noodzakelijke wetswijziging voor 2020 wordt naar verwachting uiterlijk maart 2019 gepubliceerd. De financiële gevolgen van de andere maatregelen zijn door VWS verwerkt in het macrobudget gemeentefonds.

Het Persoonsgebonden budget (pgb) in de Wmo en Jw (en in de Zvw en Wlz)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet geeft aan dat het persoonsgebonden budget (pgb) een belangrijk instrument is voor mensen om de zorg in te kunnen kopen die zij nodig hebben en om daarbij de regie te kunnen blijven voeren.. Het kabinet stelt vanwege een aantal uitdagingen met de pgb samen met partijen, waaronder de VNG, een actieagenda pgb op. Deze agenda heeft tot doel te komen tot een meer toekomstbestendig en solide pgb. Daarnaast verwacht het kabinet dat met de invoering van een nieuw pgb 2.0-systeem de administratieve rompslomp voor budgethouders vermindert. Het kabinet geeft aan dat het systeem ook ingebouwde controles zal kennen, waardoor de rechtmatigheid wordt verhoogd en fouten en misbruik beter kunnen worden voorkomen. Voor de uitvoering van het pgb-trekkingsrecht in de Wmo en Jeugdwet (door de SVB), wordt voor 2019 nog € 35,6 miljoen in mindering gebracht op het gemeentefonds.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Het pgb blijft een gelijkwaardig alternatief voor zorg in natura, in alle vier de zorgwetten. Gemeenten moeten mensen informeren over dit instrument als cliënten een maatwerkvoorziening (Wmo), of individuele voorzieningen (Jeugdwet) krijgen. In de loop van 2019 komen er producten beschikbaar waarmee gemeenten al beter bij de aanvraagkunnen toetsen of een budgethouder (of de vertegenwoordiger) voldoende vaardig is om de rollen en taken die horen bij een pgb te kunnen uitvoeren, maar ook om als gemeente beter vooraf te kunnen vergewissen dat de hulp die iemand wil inkopen veilig, doeltreffend en van voldoende kwaliteit is. Het is voor de VNG nog onzeker of het nieuwe pgb2.0-systeem al in 2019 voor alle budgethouders en voor alle gemeenten beschikbaar is. Van belang is dat ook gemeenten er op kunnen vertrouwen functioneel voor hen is

Programma Eén tegen eenzaamheid bij ouderen

Wat wil het kabinet?

Het kabinet start in 2019 (als onderdeel van het Pact voor de Ouderenzorg) met de uitvoering van het landelijk programma Eén tegen eenzaamheid. Doel is het signaleren en bespreekbaar maken alsmede het doorbreken en duurzaam aanpakken van eenzaamheid ten einde de trend van eenzaamheid onder 75+ers te doorbreken. In 2019 komt er en landelijke coalitie en minimaal 100 lokale coalities (bij en door gemeenten) tegen eenzaamheid. Vanuit die samenwerking, ervaringen vanuit de praktijk en in samenspraak met wetenschappers, worden effectieve aanpakken ingezet om eenzaamheid bij

ouderen te verminderen. Het kabinet investeert hiervoor in deze kabinetsperiode € 29 miljoen. Een bewustwordingscampagne, trainingen voor het bespreekbaar maken van het onderwerp, het in kaart brengen van risicoprofielen per wijk en gemeente, kennisdeling en ondersteuning bij de implementatie van effectieve interventies zijn enkele voorbeelden van activiteiten die in 2019 zullen plaatsvinden. Er zal worden gemeten of in de periode 2018–2020 de beoogde trendbreuk in eenzaamheid is ingezet.

Wat betekent dit voor de gemeenten?

Gemeenten die willen kunnen straks bij het kenniscentrum eenzaamheid van het ministerie van VWS terecht voor informatie, adviezen en ondersteuning als zij lokaal aan de slag willen met het opzetten van een coalitie tegen eenzaamheid. De € 29 miljoen, beschikbaar voor deze kabinetsperiode, is niet als programmabudget bedoeld voor individuele gemeenten. Gemeenten kunnen dus wel ondersteuning in natura krijgen.

Programma Langer thuis

Wat wil het kabinet?

Ouderen blijven steeds langer thuis wonen, in hun eigen omgeving. Als het thuis niet meer gaat, verhuizen zij naar een verpleeghuis. Mensen moeten er dan wel op kunnen vertrouwen dat zij thuis en in het verpleeghuis van hun keuze de aandacht en zorg krijgen die zij nodig hebben. Door de demografische ontwikkelingen zal het aantal (kwetsbare) ouderen thuis in de komende jaren sterk groeien. Het kabinet heeft daarom in juni 2018 (als onderdeel van het Pact voor de ouderenzorg) het programma Langer Thuis gelanceerd en wil dit programma met alle betrokken stakeholders, waaronder ook gemeenten, in 2019 en verder, uitvoeren. Doel is dat mensen thuis kunnen blijven wonen met een goede kwaliteit van leven, zolang het kan, met de juiste zorg en ondersteuning en in een zoveel als mogelijk geschikte woning. Er zijn door het kabinet drie actielijnen benoemd: 1) goede zorg en ondersteuning thuis, 2) ondersteuning van mantelzorgers en vrijwilligers en 3) aanpak geschikt wonen. De drie actielijnen worden voorzien van concrete acties. Ook komt er een innovatieregeling gericht op het digitale netwerkzorg thuis en op gegevensuitwisseling tussen professionals en patiënt bij langdurige zorg en ondersteuning.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten zijn een van de hoofdrolspelers in dit programma. De thematiek is niet nieuw en is in veel gemeenten en regio's al opgepakt, maar door de toename van het aantal ouderen en met name het stijging van het aantal 80 plussers laat de urgentie zich wel steeds meer voelen. De inzet van het programma is om reeds ingezette ontwikkelingen en initiatieven rond bijvoorbeeld wonen met zorg, de samenwerking op de werkvloer, bij en voor de oudere thuis, de mantelzorgondersteuning etc. te versterken en te versnellen en daar waar knelpunten zijn deze op te lossen. Gemeenten kunnen (samen met hun lokale en regionale partners) per 2019 vanuit het programma ondersteuning krijgen, maar er worden bijvoorbeeld ook in regio's lerende netwerken ontwikkeld.

Rechtmatige zorg

Wat wil het kabinet?

Het geld dat bedoeld is voor zorg komt niet altijd op de juiste plek terecht. Om dit te voorkomen wil de minister van VWS onrechtmatigheden in de zorg verminderen. Dit doet het ministerie met het programmaplan Rechtmatige zorg. Het kabinet gaat scherpere eisen stellen aan de toetreding van nieuwe zorgaanbieders en fraudeurs komen in het Waarschuwingsregister Zorg, dat in 2019 verder wordt uitgebreid.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Burgers melden zich bij de gemeente met een vraag voor maatschappelijke ondersteuning of jeugdhulp. Gemeenten hebben hierdoor zicht op wie ondersteuning of hulp ontvangt en welke aanbieders daarbij betrokken zijn. Zij vormen een schakel in de keten van rechtmatige zorg en spelen een belangrijke rol bij het voorkomen van fouten en het aanpakken van fraude. De komst van het Waarschuwingsregister in 2019 biedt gemeenten de mogelijkheid informatie te delen met andere

gemeenten en fraudeurs eerder in beeld te krijgen. De inwerkingtreding van de wet betekent dat gemeenten wettelijk verplicht zijn informatie via het register te delen.

Cliëntondersteuning

Wat wil het kabinet?

In het Regeerakkoord zijn middelen gereserveerd voor de versterking van onafhankelijke cliëntondersteuning. Het kabinet werkt hieraan via een aantal actielijnen:

1. meer inzicht krijgen in de behoefte aan cliëntondersteuning
2. cliëntondersteuning organiseren bij 'de toegang'
3. het verbeteren van de bekendheid met en vindbaarheid van cliëntondersteuning
4. deskundigheid en kwaliteit bevorderen, in het bijzonder om specifieke groepen beter bij te staan

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het Koploperproject van de VNG wordt verlengd en verbreed. Er kunnen zich nieuwe koplopergemeenten cliëntondersteuning aanmelden. Er wordt gewerkt aan een opzet voor een communicatieaanpak om de bekendheid van cliëntondersteuning te vergroten bij 'de toegang' en 'de professional'. Gemeenten worden ondersteund en gestimuleerd om de rol en positie van cliëntondersteuning bewust in te zetten, passend bij de lokale situatie.

Maatschappelijke diensttijd

Wat wil het kabinet?

In het Regeerakkoord is een oplopend bedrag van € 25 miljoen in 2018 tot structureel € 100 miljoen per 2021 uitgetrokken voor maatschappelijke diensttijd voor jongeren. In 2019 is € 50 miljoen beschikbaar.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Talentontwikkeling is het belangrijkste doel van de maatschappelijke diensttijd. Ook kan dit leiden tot sociale cohesie en inclusiviteit. Onlangs zijn als experiment 40 projecten gehonoreerd die vaak lokaal hun beslag krijgen o.a. op het gebied van veiligheid, welzijn, cultuur en natuur. Naar aanleiding van de bevindingen uit deze projecten, wordt in 2019 de definitieve opzet gekozen, met betrokkenheid van gemeenten .

Jeugd

Wat wil het kabinet?

Het kabinet wil met het actieprogramma Zorg voor Jeugd, dat van 2019 tot 2021 loopt, hulp voor kinderen en gezinnen merkbaar beter te maken Het gezamenlijk programma van Rijk en gemeenten, onderscheidt zes actielijnen. Het kabinet het Ondersteuningsteam Zorg voor Jeugd (OZJ) aan gemeenten helpt bij de acties die lokaal en regionaal nodig zijn. Voor de uitvoering van het programma en de regionale ondersteuning heeft het kabinet jaarlijks € 5 miljoen gereserveerd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Het actieplan Zorg voor Jeugd is in april gepresenteerd, en is al bekend. Voor de aan het actieplan verbonden Transformatiefonds van € 36 miljoen per jaar (drie jaar beschikbaar) loopt binnenkort (1 oktober) de deadline af om regionale plannen in te dienen vanuit gemeenten.

Kindermishandeling en huiselijk geweld

Wat wil het kabinet?

Het actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis is gericht op de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling in de periode 2018-2021. Het programma van Rijk en gemeenten, is opgebouwd

langs drie actielijnen: (1) eerder en beter in beeld krijgen van geweld, (2) stoppen van geweld en het veilig maken van gezinssituaties met behulp van samenhangende hulp in een optimale samenwerking van zorg- en justitieorganisaties en (3) extra aandacht voor specifieke groepen die kwetsbaar zijn. Elke regio richt een eigen aanpak in die de uitvoering van de programmalijnen binnen de regio ter hand neemt. Het Rijk ondersteunt de aanpak door €4 miljoen beschikbaar te stellen voor het aanstellen van een projectleider in elke regio. Een klein programmateam helpt gemeenten inmiddels waar nodig, met het opzetten en door ontwikkelen van de gezamenlijk lerende praktijk. Voor de uitvoering van het programma en de regionale ondersteuning heeft het kabinet jaarlijks € 18,8 miljoen gereserveerd.

Wat betekent dat voor gemeenten?

Het actieprogramma 'Geweld hoort nergens thuis' is in april gepresenteerd en is al bekend. De werving van de regionale projectleiders is inmiddels van start gegaan.

Sport

Wat wil het kabinet?

De netto-uitgaven aan sport in 2019 worden geraamd op bijna € 409 miljoen.

Wat betekent dat voor gemeenten?

€ 152 miljoen wordt aangewend als compensatie aan gemeenten voor de verruiming van de Btw-vrijstelling in de sport. Voorts komt er geld voor de uitwerking van het Sportakkoord dat in juni onder het motto 'Sport verenigt Nederland' is gesloten tussen de minister van VWS, VNG & VSG en NOC*NSF. Het gaat daarbij om de volgende ambities:

- Inclusief sporten en bewegen. Gemeenten wordt gevraagd het aantal soorten hulpmiddelen, waar sporters met een beperking een beroep op kunnen doen, uit te breiden. Daarnaast komt er een code goed sportbestuur. Clubs worden gestimuleerd te werken aan diversiteit zodat iedereen kan genieten van sport en mee kan helpen met het organiseren ervan. In 2019 is hiervoor € 3,2 miljoen beschikbaar;
- Een duurzame sportaccommodatie infrastructuur inclusief materialen € 87 miljoen, hetgeen wordt ondersteund door een expertisecentrum ad € 6,9 miljoen.
- Vitale aanbieders € 8,9 miljoen;
- Een positieve sportcultuur € 7 miljoen;
- Van jongs af aan vaardig in bewegen, met name voor kinderen van 0-12 jaar met inzet van het Jeugdfonds Sport en Cultuur € 5,2 miljoen.

Ook de Brede regeling combinatiefuncties met € 72,5 miljoen van VWS, OCW en SZW voor 3.625 fte hoort hierbij. Voor de eerste vijf ambities bestaan reeds concrete afspraken over de invulling. Ten aanzien van de topsport zal in 2019 worden gewerkt aan het formuleren van de doelen. Voorts wordt sport gekoppeld aan het Preventie-akkoord.

10 Buitenlandse zaken en Ontwikkelingssamenwerking

Brexit en Europese verkiezingen

Wat wil het kabinet?

Samen met de andere lidstaten zet het kabinet zich in voor goede en brede afspraken over de uittreding van het Verenigd Koninkrijk (VK) uit de EU, de overgangsperiode en de toekomstige relatie met het VK. Dit voert het kabinet uit onder het motto "prepare for the worst, hope for the best". Het kabinet maakt een koppeling tussen de Brexit en het draagvlak voor de EU. Dat draagvlak is volgens het kabinet niet vanzelfsprekend. Volgens het kabinet wekt de EU vaak hoge verwachtingen die ze niet altijd waarmaakt. "De realiteit van het leven van Europese burgers is soms ver verwijderd van de besluitvormingsprocessen in Brussel. De verkiezingen voor het Europees Parlement in mei 2019 en de vorming van een nieuwe (Europese) Commissie zijn een nieuwe kans om deze afstand te verkleinen". Het kabinet wil dat Nederland een voortrekker wordt binnen een daadkrachtige EU. Een EU die resultaten boekt op uitdagingen die lidstaten alleen niet kunnen bereiken. Volgens het kabinet gaat het hierbij om duurzame welvaart, veiligheid en stabiliteit.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Afhankelijk van de uitkomsten van de onderhandelingen met het VK kan een inventarisatie worden gemaakt van de gevolgen van de Brexit voor gemeenten, bijvoorbeeld voor Britse burgers die in Nederlandse gemeenten woonachtig zijn. De Europese verkiezingen in mei 2019 vormen een goede gelegenheid voor de gemeenten om de relatie met 'Brussel', in het bijzonder het Parlement en de Europese Commissie tegen het licht te houden. De VNG stelt een strategie op om de samenwerking met het Europese Parlement te versterken.

Meerjarig Financieel Kader (MFK)

Wat wil het kabinet?

Het kabinet blijft bij haar standpunt over het nieuwe budget voor de EU voor de periode 2021-2027, het Meerjarig Financieel Kader (MFK). Het MFK moet duurzamer, moderner en meer toekomstgericht worden. Het kabinet wil ruimte voor nieuwe Europese prioriteiten (R&D en innovatie, veiligheid, migratie en klimaat) en 'substantiële bezuinigingen' op de traditionele beleidsterreinen landbouw en cohesiebeleid. Bovendien zet het kabinet in op een kleiner EU-budget vanwege het wegvallen van het VK als één van de grootste nettobetalers.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Uit het MFK komen de fondsen voor het Europese cohesie- en plattelandsontwikkelingsbeleid waarbinnen gemeenten investeren in innovatie, energietransitie, banen en grensoverschrijdende samenwerking. Samen met de provincies strijdt de VNG voor de gemeenten voor een zo groot mogelijk aandeel voor Nederland in de cohesiefondsen. De VNG en het IPO hebben aan de staatssecretaris aangegeven zich niet te kunnen vinden in het Rijksstandpunt over het MFK en dat we op dit punt het beste kunnen besluiten 'to agree to disagree'. Op de inhoud van het nieuwe landbouw- en cohesiebeleid voor de periode 2021-2027 werkt de VNG wel nauw samen met het Rijk, omdat daar wel een grote mate van overeenstemming is.

Vrede, Veiligheid en duurzame ontwikkeling

Wat wil het kabinet?

Het kabinet verhoogt het budget voor humanitaire hulp en opvang en bescherming in de regio substantieel. Nederland steunt programma's gericht op onderwijs voor vluchtelingenkinderen, toegang tot voorzieningen, bescherming van kwetsbare groepen en werk voor vluchtelingen en kwetsbare gastgemeenschappen. Er worden door het kabinet extra middelen beschikbaar gesteld voor het versterken van de rechtstaat, vredesprocessen hiermee wil het kabinet bijdragen aan het voorkomen en duurzaam oplossen van conflicten. SDG 16 (rechtvaardige, vreedzame en inclusieve samenlevingen) vormt de leidraad voor deze inzet. Er wordt geïnvesteerd in opvang en bescherming in de regio van vluchtelingen en kwetsbare migranten. Uitgangspunten hierbij zijn de eerbiediging van mensenrechten, het gebruik maken van lokale structuren en waar mogelijk innovatieve financiering en samenwerking met de private sector.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Via programma's als IDEAL (Inclusive Decision at Local Level) leveren gemeenten bijdragen aan capaciteitsopbouw van lokale overheden in zogenaamde fragiele staten. Dat geldt ook voor LOGOReP (Local Government Response and Prevention) waarin gemeenten werken aan het versterken van gemeentelijke dienstverlening in gebieden in Jordanië en Libanon die grote groepen vluchtelingen opvangen uit Syrië.

Duurzame ontwikkeling, voedselzekerheid, water en klimaat

Wat wil het kabinet?

Het kabinet stelt een nationaal klimaatfonds in en laat Nederlandse klimaatfinanciering geleidelijk oplopen. Klimaatdiplomatie zal een belangrijke rol blijven spelen. De inzet is om met gelijkgezinde landen en niet-statelijke actoren (zoals bedrijven, steden en subnationale overheden) actief wereldwijde opvolging te geven aan de ambities van het Akkoord van Parijs.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen samen met de VNG en het Rijk optrekken in het formuleren en nastreven van internationale samenwerking om de doelstellingen van Parijs (en de Global Goals), te behalen. Innovatieve aanpakken van Nederlandse gemeenten op klimaatadaptatie en -mitigatie worden actief internationaal onder de aandacht gebracht.
Met het programma DEALS gefinancierd (Governance of Inclusive Green Growth in Cities) dragen de VNG en Nederlandse gemeenten bij aan de ambitie van het ministerie om aan inclusieve groene groei te werken in een aantal geselecteerde steden in verschillende continenten.

Duurzame economische ontwikkeling, handel en investeringen

Wat wil het kabinet?

Er worden nieuwe vormen van innovatieve financiering ingezet om de Sustainabele Development goals (SDG's) te behalen. Nederland is met zijn topsectoren goed gepositioneerd om bij te dragen aan integrale, creatieve en hightech-oplossingen voor wereldwijde maatschappelijke opgaven. Gezien de sterke punten van Nederland wil het kabinet zich richten op duurzame landbouw (SDG2), water (SDG6), gezondheidszorg (SDG3), logistiek en transport (SDG9), smart cities (SDG11), duurzame energie (SDG7) en circulaire economie (SDG12).

Op het gebied van internationale handels- en investeringsbevordering en innovatiesamenwerking heeft het kabinet de International Strategic Board (opvolger van de Dutch Trade and Investment Board). De opdracht hiervan is het kabinet te adviseren over een publiek-private internationale strategie voor internationaal ondernemen Het doel is de samenwerking tussen departementen, kennisinstellingen en bedrijven te verankeren en daarmee de kennisbasis, het innovatieve vermogen en de internationale positie van Nederland te versterken en bij te dragen aan de duurzame ontwikkelingsdoelen in Nederland en wereldwijd.

Wat betekent dit voor gemeenten?

Gemeenten kunnen samen met de VNG en het Rijk optrekken in het formuleren en nastreven van internationale samenwerking om de doelstellingen van Parijs (en de Global Goals) te behalen. Via de smart cities werkgroep, zorgt de VNG ervoor dat ze in overleg met het Rijk ook de internationale dimensie van smart cities meeneemt; dit betekent zowel het op de kaart zetten van de aanpak van Nederlandse gemeenten en het halen van relevante voorbeelden naar de Nederlandse context, alsook het identificeren van kansen voor het eigen MKB.

Nederlandse gemeenten kunnen een belangrijke rol spelen in het versterken van de lokale en regionale economie door samen te werken met bedrijven en kennisinstellingen met internationale ambities. De decentrale overheden zijn daarom vertegenwoordigd in de International Strategic Board. Daar kan het belang van de regio's, naast die van o.a. de topsectoren, worden ingebracht in de besluitvorming rond de positionering van Nederland in het buitenland.

Vereniging van
Nederlandse Gemeenten

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93
info@vng.nl

september 2018

vng.nl